

ספר פסק בית דין

אוסף תקנות, גזירות ופסקי בית דין, אשר
גדרו רבותינו גדולי הדורות שלפנינו,
זכר צדיקים וקדושים לברכה

בו מובא דברי פסק בית דין אשר נעשה
באסיפת הגאונים הצדיקים הרבנים
בשנת תרכ"ו מוסכם ומוסמך מכל
בתי דינים מארבע ארצות, מרבתינו
שבא"י, ורבתינו שבגולה
ענינים המסתעפים מזה

יוצא לאור על ידי מפעל הזוהר העולמי בעיר
הקודש בית שמש תוכב"א
חודש כסליו תשע"ב

מפתח הענינים

- א. הקדמה.....ג
- ב. פסק דין מיותר מע"א זקני הדור בשנת תרכ"ו בעיר מיהאלאוויטץ בענין מנהגי בהכנ"ס ולימודים זרים.....ה
- ג. חתימת הרבנים הגאונים הצדיקים גדולי הדור על הפסק דין.....יא
- ד. אזהרה.....טו
- ה. מספר לב העיברי אודות פסק בית דין הנ"ל.....טז
- ו. דברי פסק דין הנ"ל אשר הדפים בה"מ ספר לב העיברי בא"י עם הסכמת כל בתי דינים שבא"י.....יח
- ז. שתי תשובות משו"ת מהר"ם שיק בענין הפסק בית דין הנ"לג
- ח. מספר שו"ת דברי מלכיאל בענין מחיצות בבהכנ"סנט
- ט. תשובת כ"ק הגה"ק מסאטמאר בענין מחיצות בבהכנ"ם (קטע).....ס
- י. הוראת הנצי"ב מוואלוזין אודות ישיבת וואלוזין.....סב
- יא. אשור הבית דין בעה"ק ירושלים תובב"א.....סג
- יב. תקנות שנעשו ונתקבלו באסיפת ראשי ומנהלי הישיבות עפ"י דעת מרן החפץ חיים ובהסכמת כל הרמ"ם ומנהלי הישיבות בהאסיפה שהיתה בראדן בימי כ"ח-כ"ט תשרי שנת תרצ"א.....סג
- יג. מכתב.....סד

הקדמה

ענין הזה אשר לפנינו אין זה נוגע למרש או לצד אשר בו דררא דממונא וכיוצא כ"א נוגע לכלל בדבר השוה לכל נפש לעשות כמו שכ' א שמע בני מוסר אביך (מה שכ' בתורה ב) ואל תטוש תורת אמך (כנ"י ג עם נמוסיה) ולהחזיק בקבלת אבותינו — בעניני הדת ומנהגיה — ודע כי לעלוקה שתי בנות הב הב (משלי ל') דרך לנהנם הנקרא עלוקה הוא שני דרכים את אשר הוא פושעי ישראל בנופו אשר באים לנהנם ויש להם תקוה כמתני' (עדות פ"ב) י"ב חודש, ושוב כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב, אע"פ שחטא ישראל הוא, ומומר לדבר א' אינו מומר לכל התורה, ואין לך דבר העומד בפני תשובה, וזה כאשר הוא חוטא לעצמו, לא כן אשר החטיא את הרבים ומחזיק ידי עוברי עברה על כזה נאמר יא למען ספות הרוה את הצמאה לא די לו אשר הוא רזה בכל תאות לבו מושך גם זולתו עמו כי חמד רשע מצודיב אז לא יאבה ה' פלוח לו גו' כי מה לך לשמות זה להיות חבר לאיש משחית, ולהיות כמו שורש פורה ראש ולענה, אין אדם חוטא ולא לו ה, ונחשב כמו מומר להכעיס ט כי הוא מסית ע"י הב לצודד זולתו בדרך חטאים, ואין זה כמו מומר לתאכון אשר לפעמים יצרו אנסו או פרנסתו טורדתו עם ויתעוהבו כגוים וגו', וכמו אונס רחמנא פטרי' ט, לא כן על זולתו ע"י הב הב בא אל שוחה עמוקה פי זרות י, אשר כל באיה לא ישובו י, שאין לו תקומה כמו (ר"ה י"ז), מה גם אשר חותר לו היתירים לגלות פנים בתורה שלא כהלכה יט, עד שנכשל במינות או צדוקית ולפקוד במדרש חכמים אז אין לו תקנה כי כל האומר כל התורה כולה אמת

- ב. משלי ח, א. ב. זוה"ק פנחס (ריג, א) מוסר אביך דא אורייתא.
 ג. ברכות (לה, ב), זוה"ק אחרי (ער, א) אימא דא היא כנסת ישראל דכתיב ואל תטוש תורת אמך, וע"י מש"כ בתורת יחיאל (פרשת וישלח עמוד ש"ג) מוסר אביך הוא תורה שבכתב, ותורת אמך הוא תושבע"ס, ודרכי בני אדום והמתחברים עמהם ככני שפחות לומר ערו עד היסוד לבטל תורת אמך תשבע"ס שהיא קקוז בעיניהם עם קבלות אבותינו, כי היא חומה, בידעם כשתפול זאת בטל הכל עיי"ש. ד. ע"י פסחים (ג, ב) כבר קבלו אבותיכם עליהם שנאמר שמע בני וכו', ה. ע"י (זו, א), זוה"ק נשא (קכד, א), א. ח. חולין (ד, ב), י. ע"י (צ, א), ח. שם (מד, א), ט. חולין (ד, ב), י. ע"י ירושלמי ס"א (פ"א ה"א) אין כל דבר עומד בפני בעלי תשובה, יא. דברים כט, יח"ט, יב. משלי (יב, יב), וע"י תרגום שם, יג. ע"י ברכות (לה, ב) חבר לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים, יד. ב"מ (ה, ב), טו. ע"י רמב"ם ס"ג מה' תשובה ה"ו, וע"י בית יוסף חדש (דף כז"ח) בגדרי מומר להכעיס ולחאבו, טז. ב"ק (כח, ב), יז. משלי כב, יד, יח. שם ב, יט וע"י ע"י (יז, א), יט. אבות (פ"ג ס"א), וע"י רמב"ם ס"ג מה' תשובה

חוי' תג א' כ ה"ז מין (סנהדרין צ"ט), ולא נוכל להכחיש במתני' פ' חלק (שם צ') הקורא בספרים חצונים וכו' ואין בידינו להכחיש דברי הש"ע (או"ח סי' ש"ו) וכן (יו"ד סי' רמ"ו) כי דברים הללו אסורים, ומהם נקראו אלילים ואלקים אחרים וכ"כ בזוהר (משפטים קכ"ד), והם דרכי ע"ז מפי אלי' (תדכ"א פ' י"ז כ"ג כ"ד), ואם חותר אחרי היתר כאשר בידו לעשות גם מעברה מצוה ולטהר שרץ מן התורה בק"ן טעמים סוף כל סוף שרץ טמא הוא ונכשל לא רק בעצמו ע"כ כ"א גם מכשיל — וזאת אומרת הב הב להוסיף לו חטא על פשע, ואין לו תקומה מן העלוקה מן שוחה עמוקה פי זרה, ומה לו לשטות כזה אם הוא עושה כן בעצמו לעצמו באונס מחמת ממון וכיוצא אך אחריות דאחרנא למה לו לפתוח פתח חטאת לאחרים, וכ' נא גם את הבהמה תהרוגו מפני שבא לאדם תקלה על ידה כג, ואם הוא באונס או ברצון עבר ושנה ויצא בשלום לפי דעתו [כי מומין שבמותר אין אדם יודע] יודה לה' חסדו שניצל ויתחרט לתקן עצמו כמה דאפשר, וזה דומה לאשר נכנס ביער מסוכן אשר א' מן האלף לא יצא ממנו בשלום מפני הרוצחים וחיות רעות אשר בו ואם הוא ניצל לא ישלח חברו בתוכו ואין סומכין על הנס כג, ואל יאמר עוד הב הב למסרם לעלוקה הזאת, ואל יפתוך יצרר לבקש לך זכות רבים בדרך זה כי יצא שכרו בהפסדו לצודד נפשות אחרים לעלוקה אשר ממנה כל (רוכ כג) באיה לא ישובו גו', כ"א דרך המלך תלך בדרך אשר הלכו בו זקניך ומסרו לנו רבותינו גדר מזה וגדר מזה להניע עליו בדרך החיים מעולם ועד עולם — ואשר אין לו כח למחות ברבים כמו (שבת נ"ה) עכ"פ ועשית מעקה לנגיך ולא תשים דמים בביתך וגו' נד, ולהיות כל איש שורר בביתו (שם נ"ד): אם חפץ עוד להעמיד זרעו בחיים לפני ה' אל עולם עם אין פרץ ואין יוצאת וגו' נה, ואחרי כי גברו מים הודונים עד כמעט נשכחו דרכי אבות ע"כ הדפסנו זה ספר מעשה אבות למען יזכרו ראשונות וידעו כי היה מי שמתרה בהם — אולי נזכה ונחיה ונראה כי יגיע הזמן מן אשר ברוחו פי שנים והשיב לב אבות על בנים כו (להחזירם למוטב) ולב בנים על אבותם כ"ב אמן:

ה"א. כ. ע"י סנהדרין עם .החץ מדקדוק זה" פירש"י חסדות ויתירות, וע"י דברי סופרים" ערך הלמים (הלכה ק"ג) אי תנין הוה הלמי"ם. כא. ויקרא כ. טו. וע"י תוי"כ שם. כב. סנהדרין (נד. א). כג. מסחים (סד. ב). כד. דברים כב. ה. כה. תהלים קמד. יד. וע"י ברכות (י"ו, ב). כו. מלאכי ג. כד. וע"י"ש ברש"י והשיב לב אבות להקביה ע"י בנים.

בעזה"ת. פעה"ק ירושלם תובב"א

מעשה אבות

זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך
ויגדך זקנך ויאמרו לך. (דברים ל"ב ז')

העתק פסק בית דין מיותר מע"א זקני הדור זיע"א, כאשר
הי' בא הנה סמדינת אונגארן הנעשה שם בשנת תרכ"ו
באסיפת רבנים וגאונים צדיקים וכו' מהטן זיע"א, וגרפס כמה
פעמים שבה כנודע והרבנים הגאונים הצדיקים כתי דינין מפעה"ק
ת"ו וארבע ארצות, זקני הדור חכמי ישראל נוחי נפש זיע"א
מק"ק ספרדים אשכנזים מערבים וכו' קיימו את כל
המעשה הנעשה יותר מן ע"א זקנים הלכו נוכרין
יהודאין לטוסדות דור דור לקיים עלינו ועל זרעינו כל זרע
ישראל עד כי יעמוד הבהן לאורים והומים בכ"א, וגרפס פעה"ק
ת"ו בשנת תרל"ג לפ"ק.

וזה לשונם הקרוש אות באות:

פסק בית דין

תורה אמרה צופה נחתיך לבית ישראל אם רשע בעונו ימות דמו
מידך אבקש אם לא דברת לחזרה אותו מדרך, וכשלו איש
באחיו דרשו חז"ל איש בעון אחיו ה' במשפט יבוא עם זקני עמו
ושריו אמרו חז"ל על זקנים שלא מיחו בשרים, ואשמש בראשיכם
אשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דייניהם, ארור שלא יקום,
כדרשת ירושלמי, למד ולימד קיים ועשה והיה בידו להקים ולא
הרי זה בכלל ארור, ואם כך הזהירה תורה על איש פרטי ועבירה
פרטית עבירה כזאת שגורמה ומביאה לפרצות והריסות התורה
בכללה, וגם שנוגע לרכים מישראל על אחת כו"כ וקו"ח כן בנו של

קו"ח שלא להיות נחבא אל הכלים, ולטמון ידו בצלחה, אלא כל מי שיראת אמת בלבבו יאזור כגבר חלציו וישנם מתניו ויאמר מי לה' ולהורתו אלי. (ויאספו אליו כל בני לוי כמדרש אותם שרצונם באמת ללוות בניים למקום ומי הם המה, האומר עבור אהבת ה' ולעשות עבורו, לאביו ולאמו לא ראיתו, ואחיו לא הכיר, ובניו לא ידע) לחזק בדקיה של תורה ולגדור הריסותיה' ככל יעלה עוד פורץ עליהם, ע"כ מצאנו עצמינו מחויבים בדבר זה (כראיהנו בעוה"ר זה זמן זמנים מקרוב באו חרשים, וחרשים עם ישנים, מחבלים כרמים כרם ה' כפרוע פרעות בישראל פרצו ועברו חק יודעים רבונם ומכוונים למרוד בו, ובנו ובונים כמות לעצמם, לנתוש ולהרוס להחליף ולשנות בתבנית דמות בנין בהכנ"ס, ובעשיות מגדל, ובנין בימה, ובמחיצה בין עזרה נשים לאנשים, ובהעמדת חופה, ושינוי כסות ש"ץ, ועם אותן נערים הידועים המנוערים, ובשאר מנהגי בהכנ"ס וניגוני הפלה הנהוגי' ככל הפוצות ישראל מקדם קדמחה) כוונת יצר הרע ומלאכיו ששלחת מלאכי רעים נראה בעליל רק להתדמות ולהתחבר ולהתערב לשאר נימוסי דתות אה"ע ולהחליש ולעקור ר"ל דת יהדות כמו שנראה בעין בכמה מקומות לפני איזה שנים מה היו ועתה איך ירדו עשר מעלות אחרנית (למרות עיני כבודו כלפי שהזהירה תורה בכל אלה בכמה ל"ח ואמרו בחוקותיהם לא תלכו, השמר לך פן תנקש אחריהם, איכה יעברו, ועי"כ קיומה של תורה חלילה היתה לבער, ואחרון הכביר שהנהיגו ביניהם שלא יזכר שם ולשון ישראל עוד, אוי לעינים עיני שבליים שכך רואות עד היכן הגיע צרעה הממארת ואש הגדולה הזאת בכמה מדינות מה לנו לפורטם ולהזכיר שטם, לבי, לבי, על חלליהם אשר כגן הארץ לפניו, ואחריו מדבר שממה ששרפה ועקרה יסודותיה של תורה והיראה, ועד היכן הגיע גם במדינתנו בכמה מקומות, טעהת עד היכן יוכל להגיע) ואין לנו שיוור לעורר ולהתלהב לב ההמון עם ה' רק התורה הזאת ששומעים בדרשה וגם היא תנהן ליד יצר הרע ללבשה מלבוש נכרי ולעשות מסניגור קמיגור ר"ל, ואכלה

ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און ועי"כ גם רבים מהמון עם
 הנשרים נלכדים ברשתם ואומרים לרשע צדיק אתה, כלפי שהוהירה
 תורה נגד זה וצותה ויהי שם לגוי מלמד שהיו ישראל מצווינים
 שם, ורק דבר זה גרם להם במצרים שלא נאכדו בין אוה"ע, וקרא
 צווח ואבדיל אתכם מן העמים, והן עם לכרד ישכון כתרנום יהונהן
 שם דבנימוסי אומיא לא מדכרין ויתערבו כגוים וילמדו מעשיהם
 (שלא יעמדו דור אחרון בנים יולדו אם כעת אנו מחשים, יאמרו
 פרושים התירו את הדבר) וע"כ מחוייבים אנחנו לחקוק בעמ כרול
 ועופרה לזכרון לדורות הבאים דברים אלו האמורים בכאן:

א אסור לדרוש דרשה בלשון אוה"ע, וכן אסור לשמוע דרשה
 האמורה בלשון אוה"ע, ע"כ צריך כל בר ישראל אשר ישמע שרב
 או אחר דורש בלשון נכרי לעזוב כהכנ"ס ולצאת חוצה, והדורש
 צריך לדרוש בלשון יהדות שמדברים בו ישראל הכשרים אנשי
 המדינה הזאת:

ב אסור לכנוס להתפלל בכהכנ"ס אשר אין לה כימה באמצע:

ג אסור לעשות בהכנ"ס כמגדל:

ד אסור לעשות מלבושים מיוחדים לש"ץ ומשוררים כאופן שיהיה
 דומים לשאר נימוסי דתות:

ה אסור לעשות המחיצה המבדלת בין עזרת נשים ואנשים באופן
 שיוכלו להסתכל אנשים בנשים רק יעשו כנהוג מימי קדם,
 וכן אם כבר נעשה לא יכנסו בה:

ו אסור לשמוע תפילת קאהר קו"ח להתפלל עמהם או לענות אמן
 אחריהם אף אם הוא מוכרח עי"כ לקיים ישב בדר וידום וגו':
 ז בתי כנסיות הנקראים קאהר שוהל, מאחר שהוא בית אפיקורסות
 אסור לכנוס לתוכם כראיתא במס' שבת דף קט"ז ע"א א"ר
 מרפון וכו' שאפילו אדם רודף אחריו להרגו ונחש רץ להכישו
 נכנס לבית ע"ז ואינו נכנס לבתיהם של אלו וכו':

ח אסור לעשות החופה בכהכנ"ס רק תהי' תחת השמים:

מ אסור לשנות שום מנהג יהדות או שום ניטום בהכנס מאשר מקובל מאבותינו ואבות אבותינו :

י (עוד אחרת היתה שהוא כנגד כולם פתח חמאת מקור כל הרעות ה"י ולא רצו חכמים לגנותו מפני גזרת המלכות דשם והוא, אסור ללמוד או למסור בנו לשום לימד חוץ תורה או אומנות שהוא מלאכה ולא חכמה ולא כתב ולשון כשרים וכבר יצא ע"ז הוראה מסרן הגאון ר' עקיבא איגר זיע"א שהוא בכלל יהרג ואל יעבר חמיר יותר מערקתא דמסאני' וכנמ' ע"ז י"ז וכ"ז ונדפס גב בזה דברי ראשונים נחי נפש זיע"א כ"פ, ומי שאינו יכול לעמוד על נפשו מחויב לצאת מן המדינה להציל נפשו וזרעו כמבואר רמב"ם פ"ו ה' דעות ופ"ה ה' יסו"ת יו"ד סי' קנ"ז וכו' ומבואר בביאורו) (עודנו בכתובים):

אלו בתי כנסיות אשר כתבנו שאסור לכנוס בתוכם אין חידוק בין שאר ימים לשבת ור"ה ויו"כ, ואף אם צריך להתפלל עי"כ ביחידות. **לחזק** בדק של קיום תוה"ק אצל המון עם ה', שעדיין לבם קרוב אל ה' וגחלתו של אברהם עדיין בוערת בקרבם, למען ידעו ידיעה ברורה שכל מנהגי ותקנות ישראל יסודותם בהררי קודש ועומדים ברומו של עולם ומאן חשוב ומאן ספון בדור היתום הזה לשנות את אשר כבר עשהו, הלא אחו"ל אם ראשונים כמלאכי' אנו כבני אדם אם ראשוני' כבני אדם אנו כחמוריו' ולא כחמורו של ר' פינחס בן יאיר ומעתה אם יפתוך חמאי' אל תאבה, הא חרא ושניה, ידעו שכל דבר שעושיין לשנות מנהגי ישראל, להתדמות איכה יעבדו, הוא עובר בכמה ל"ת וחמור מאכילת חזיר באיכות וכמות, בכמות, אכילות כזית חזיר הוא רק ל"ת אחת, ועל שינוי וחילוף מנהגי' בהתדמות הוא עובר על כמה ל"ת, ובאיכות כי ל"ת האלה המה אביזדייהו דע"ז ויש ספק אם אינם בכלל יהרג ואל יעבור, ובאמת לפי חומר הנושא היה ראוי לצאת עכור ענין זה בחרמות ושמתא ובלטותא דנחש דלית לה אסותא אבל אנחנו רק עשינו זאת להמון עם ה' שמאמיני' בתורתו וחפיצים בקיומה, רק

כמה וכמה דימו וסכרו מה בכך על הענינים הנ"ל, ואפשר רכז בכלל חסידות הוא ואינו כדאי שיעשה עכור זה פירוד לבבוח ומכש"כ מחלוקת (מעחה ידעו נא שהן המה עיקרי תורה ובכלל אביוזריהו דע"ז, ושנוי לשון בכלל י"ח דבר שעמדו עליהן בחרכ. ואפי' אליה אם יבא לבטלן אין שומעים לו, והתייר הגדול רבן של ישראל בדורינו דור האחרון טאור הגולה אדכו"ר בעל חת"ס זללה"ד צוה לקהילתו שלא יהיה להם דורש כזה שידרוש בלשון לאומיכ כי אם כאשר שמעתם ממני ושגה עוד בתשובתו לח"ס סי' קצ"ו וזה לשונו שלא יהיה מהלועזים בלע"ז ואסור לקבל תורה מפיו וכמעמיד אשירה בהיכל ה', וממילא ישמעו) ועשינו וזה בפומב ובפרהסי' בקיבוץ ובוועד גדולי חכמים כי היכא דלפול באורני ומעתה לא יהיה צריכים יראי ה' שבכטה וכמה קהלות לשו"ת להריץ אגרותיהם לרבנים איך יעשו בענינים הנ"ל :

וכל ההרחקות הנ"ל שאסור לנו להתרמות להם ולנהוג מנהגיהם ולילך בנימוסיהן הוא רק מה שנוגע לעניני דת ואמונה עבור שקיום תורתנו ודת שלנו היא רחוק מאד משאר דתות שבכלל אזהרת הת"ק הוא הרי"ג מצות מה שאוה"ע אינם מצווים, אבל זולת הדת אנו מזהרי' בתורה, וכנביאים, ובכתובים, לכבדם ולדרוש בשלומם :

תורה אמרה לא תתעב מצרי כי גר היית בארצו ואחז"ל בירא דשהית מינה מיא לא תשרי ביה קלא, מעתה קו"ח הדברים אם מצרים שקרבו את ישראל רק לצורך עצמן והיתה להם שם ענויים קשים שתורה אמרה ראה ראיתי עני עמי והעל שועתם אל האלקים מן העבודה עם כל זה אמרה וצוה תורה שדרכיה דרכי נועם הואיל והיה לך שם אכסניא בעת הדחק לא תתעב מצרי, האומות האלה שאנו דרים ביניהם וחוסים בצילם ויש לנו מחיה בחוכם, והמה, מלכה, ושריה, וחוריה, וסגניה, ושופטיה, וכל תושבי הארץ הן המה בעמי יושר, בעלי מדות, אנשי צדק, ושלמים הם אתנו ואין לנו שום מניעה וביטל בעניני קיום תורה"ק ודתינו, עאכו"כ

שאנו מצווים מצד מצוה ה"ק שלא להיות כפוי טובה, מי שאינו עושה כן יש לו לירא מקללות שלמה משיב רעה החת טובה לא המוש רעה מביתו, בנביאים דרשו את שלום העיר, ובכתובים אני פי מלך שמור, ירא ה' בני ומלך: זאת אשר יצא מאתנו ח"מ בוועד אשר נתוועדנו ונשאנו ונתנו בדבר עפ"י דת והנם דברים ברורים עפ"י דתוה"ק בלי שום שינוי:

וע"ז בעה"ח פה ק"ק מיהאראוויטץ יע"א יום ג' לשבת וישלח תרכ"ו לפ"ק.

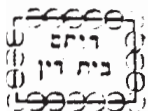

(ועל סידור החתומים לא ניתן הקפדה)

הק' מנחם בלאאמ"ו מאיר א"ש ז"ל אבד"ק אינגואר יע"א

" שלמה גאנצפריד ריין

" שמואל בר"מ מאשקאוויין ריין

" היים יוסף האבד"ק סטראפקאב

" פסח אברהם בהר"מ שענפעלד חונה פק"ק קורעמי

" נפתלי טעקמאן מלאדאמער ריין

" שמואל שמעלקי הק' חונה פה ק"ק סוליש והגלילות יע"א

" יוסף במה"ו זלמן ריין דק"ק הנ"ל

" זאב וואלף טענענבוים אב"ר דק"ק ווערפליט והגליל

" הילל ל"ש מוועטש אב"ר דק"ק סיקס יע"א עם ב"ד

" אברהם יודא הכחן שווארץ הק' פה בערגסאס יע"א

" משה לוי היימליך מפאטאק ריין

" שמואל אר"י ליכטענשטיין ריין

" יהודא בלאא"מ מו"ה מאיר א"ש רב רגליל סאבראניין

" צבי הירש ווייס אב"ר דק"ק מ' לאפאש

" יוסף גרינוואלד חונה פה ק"ק צעצאוויין יע"א, עם בית דין

" יושיע אהרן צבי וויינבערגער חונה פה ק"ק מארגרעטען והגליל

" ליבש יוליש חונה בק"ק שעביש יע"א והגליל

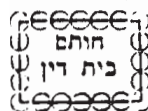
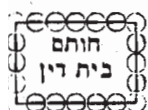
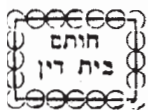
" יהודה ליבש אבד"ק הומנא והגליל

" אביש שפירא חונה בק"ק הנ"ל

" אהרן גריענבערג אב"ד דק"ק מיחלאוויטין והגליל

" אשר בן לתר"ר משה נ"י ריין

" משה דוד בן המנוח מו"ה בצלאל אייבענבוים ריין

" חיים חונה פה ק"ק ספ"ט
 " יקותיאל יהודה מייטלבוים חוב"ק סוגיט והגלילות
 " משה גראס כ"ן חונה פק"ק פ' נידארף והגליל
 " אברהם יצחק וו"ב חוב"ק קליין ווארדיין והגליל
 " גבריאל יעקב אב"ד דק"ק טאקאי והגליל
 " חיים אברהם ארנשטיין אב"ד דק"ק בארמפעלד עם ב"ד
 " ישראל יונה צבי ראזענבערג אב"ד דק"ק טיסא פירער והגליל
 " ברוך אברהם בינדיגר חונה פה ק"ק האנשאווין והגליל
 " יצחק אייזיק בהר"ב סג"ל אב"ד דק"ק נאדיערע והגליל
 " אהרן פריער אב"ד דק"ק בוטערמין והגלילות
 " בנימין זאב טאנעלבוים האב"ד פק"ק סאטמאר והגליל יע"א

// מנחם מענדל בהרב מו"ה יחזקאל פאנעט זצל"ה אב"ד דק"ק
 דעעש יע"א

" ישעיה' במו"ה בן ציון בייערן אב"ד דק"ק ש' פאטאק והגליל
 " פינחס וויינבערגער מישוסבורג אב"ד דק"ק נעגרעשט והגליל
 " מיכאל צבי יחזקאל אשפירא אב"ד דק"ק ס' וודאל עם ב"ד

" משה ראב"ד דק"ק מונקאטש
 " משולם רוב דיין בק"ק מונקאטש
 " שמואל צבי דיין בק"ק מונקאטש
 " אברהם ב"ר דוד ו"ל דיין דק"ק מונקאטש

" יואל צבי ראטה חונה פ"ק ב' אויפאלע עם ב"ד
 " חיים צבי ווינקלער אבדק"ק ראצפערד והגליל
 " יצחק אייזיק כהנא חונה כרויסנאוויץ והגליל
 " מרדכי האראוויץ אבד"ק האלמי והגליל
 " יחזקאל משולם טעלטער אב"ד דק"ק נירמאדע והגליל עם ב"ד

- הק' זכריה שפירא חונה פה ק"ק דאראג יע"א עם ב"ד
 " הצעיר ישראל אפרים פישל בן מו"ה צבי שרייבער הופ"ק
 נאנאש יע"א עם ב"ד
- " פינחס דוד אבד"ק בוקין
 " אברהם יששכר לייכטמאן בלאא"מ המנוח הגאון מה"ו א"ש אבד"ק
 ב' היניאר והגליל
- " מרדכי יודא במה"ו יששכר ז"ל חונה פה ק"ק ענטראדאם עם ב"ב
 " עזריאל אייזיק קעללער אב"ר דק"ק שאמקוטע והגליל יע"א
 " צבי יהודא סג"ל אב"ד נ' באניע והגלילות
 " חנינא ליפא ט"ב אב"ר דק"ק טעמעש
 " יעקב בן הגאון מהרש"ל אב"ר דק"ק בילקע והגליל
 " יעקב יחזקאל גרינוואלד אבד"ק סרעדניא
 " יעקב טענענבוים אבד"ק טאללע והגליל
 " יצחק במו"ה יוסף משה זללה"ה פרידמאן ח"פ ק"ק באוים יע"א
 " נתן נטע הלוי שוויינער אבד"ק פאראסלא והגליל עם ב"ד
 " מנחם בייער ה"ק הצעיר ח"פ ט' איגר והגליל
 " אברהם יעקב דיינין בהרב מו"ה נתן ז"ל בגליל קאפאש
- " שמעי' כ"ץ אבד"ק ס' מיהאי והגליל
 " יעקב משה חונה פה ק"ק קראסנע והגליל
 " מרדכי צבי שלעזינגער אבד"ק נאדפאללע והגליל
 " שרגא צבי טענענבוים אב"ר דק"ק סענדרע
 " פנחס חונה בק"ק קענדריש יע"א
 " עמרם הק' בלוס בק"ק מאדע
 " עמרם ישי בלאא"מ מ' יצחק אייזיק סג"ל נ"י הרב דק"ק סערענש
 והגליל טייסא לייץ
- " יעקב צבי קאלטמאן רב דפה ווירטיש והגליל
 " הצעיר מאיר זאב חיים הארטמאן בה"מ בנימין ז"ל אבד"ק שאמלוי

" נתן נטע צבי הלוי אב"ד דק"ק הידאלמאש והגליל
 " פייבל וועזעל אב"ד דק"ק טאררא והגליל
 " שמואל גינו הרב דק"ק אבראהאם
 " אברהם יצחק ה"ק גליק חונה פה ק"ק טאלשווע
 " שלמה סג"ל וואהרמאן דיין
 " יצחק אייזיק ראטהמאן דיין

החוטם
 בית דין

ליתן תוקף לדברינו הג"ל בין מן ראשי הפרושים יל"ו ובין ע"י
 ראשי החסידים יל"ו בקשנו גם הסכמת ראשי חסידי ספרדים יל"ו
 אשר תלמידיהם סוכניס במדינתנו אונגארן. וז"ל :

הנני באתי ביהודה ועוד
 לקרא, ליתן תוקף לתורה הק'
 דת ישראל שיקיים ואסור לשנות
 ולינטות מדרך התורה והנמסר
 לנו ממעמד הר סיני וממנהג
 אבותינו התנאים והאמוראים
 הק' במבואר לעיל בהחתימות
 הרבנים ובל השומע ינעם.
 כ"ד הק' יצחק אייזיק מוירשוב

כל הדברים הג"ל אסורים
 המה עפ"י הש"ע והפוסקים
 ואסור לשנות שום מנהג ישראל
 בכנין בהכנ"ס או באיזה נימוס
 ומנהג המקובל מאבותינו
 ומדורות הראשונים והמשנה
 ידו על התחתונה.
 הק' חיים האלבערשטאם מצאנו

החוטם
 בית דין

הק' צבי הירש בהרא"ם אב"ד דק"ק ליסקא יע"א

וזאת לדעת כל הדברים הכתובים פה רק על מכאן ולהבא
אמנם על מי שלא עשה כן בימים ראשונים מרם ידע פסק ב"ד הזה
עליו אין להרהר ולרנן ח"ו. (עכ"ל השפ"ק בית דין)

אזהרה

משנתנינו אמרו ולמה לא נתפרשו שמותם של זקנים לא ללמד
שכל שלשה ושלשה שעמדו בית דין על ישראל הרי הוא כבית דינו
של משה (ר"ה דף כ"א) ובגמ' ללמדך שאפילו קל שבקלין ונתמנה
פרנס על הציבור הרי הוא כאביר שבאבורים ואומר וכאת אל
הכהנים הלויים ואל השופט אשר יהי' בימים ההם וכי תעלה על
דעתך שאדם הולך אצל הדיין שלא היה בימיו הא אין לך לילך
לא אצל שופט שבימיו ואומר אל האמר מה היה שהימים הראשונים
היו טובים מאלו (שם) וברמב"ם פ"ב מה' סמרים ב"ד שגזרו גזרה
או תקנו תקנה והנהיגו מנהג וכו' אין האחרונים יכולים לבטל עד
שיהיו גדולים מהם ואיך יהי' גדולים מהם כמנין הואיל וכל ב"ד
וב"ד של ע"א הוא זה מנין חבטי הדור שהסכימו וקבלו הדבר
שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו [כ] כמד"א בדברים שלא איסרו
אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא בשאר דיני תורה. אבל דברים
שראו ב"ד לגזור ולאסרן לעשות אם פשט איסורים בכל ישראל
(ג"ל רוב ישראל כמבואר בב"מ) אין ב"ד גדול אחר יכול לעקר
ולהתירן אפילו הי' גדול מן הראשונים עכ"ל הרמב"ם. ות"ל באלו
דברים שנכתבו בפסק ב"ד פשט איסורו מימים קדמינים בכל ישראל
וכעת ברוב ישראל וברמ"א ז"ל ח"מ סימן י"א מי שאומר שאינו
חושש על גזירת ב"ד או חכם אע"פ שבא לב"ד מנדין אותו וכו'
והוי אפיקורתא ועיין סי' של"ד עכ"ל רמ"א ז"ל (ועיין סי' י"ט) ר"ע
אמר מיטב למות מיתת עצמו ואל אעבור על דברי חברי וכו'
(ערוכין דף כ"א) משנתנינו אמרה הזהר בגחלתם שלא תכונה שנשיכתן
נשיכת שועל ועקיצתן עקיצת עקרב וכל דבריהם כגחלי אש, ודי
באזהרה זו כעת. —

לב העברי

פסק בית הדין

אמר המהבר הפסק ב"ד זה נעשה במדינת הנר הנקרא אונגארן מרכינים וגדולים וצמי דינים ומדינה הלו והיה ברצוני להרבות להדפיס על פסק בית דין זה מרכינים וגדולים היושבים בשאר מדינות מלכותו של מלך מלכי המלכים הקב"ה אשר מהם בידי להוסיף למאות ולאלפים כמובן אך הגדולים מנפו על ידי הדין והדין עמהם דכסם שלפנין עזות חרי כמאה כך לענין ב"ד ע"א נקראו בית דין הגדול וב"ד יותר גדול לא מלין (רמב"ם הלכות ממרים פ"ב ה"ב) וכי יש בעולם מי שיוכל להחיר זולת אס עוקר אוח אחת מן התורה וכי גורה חדשה הוליו בעולם כאשר יאמרו הנוצרים צעם אין גזרין גזירה על הציבור עד שיכולין רוב הציבור לעמוד בה ההוסיפו דבר על דברי תורה או על דברי אבותינו ז"ל מה שלא ראו פנינו וקבלנו מאבותינו כרת והלכה מבואר מחקמו ומרשי חכמינו ז"ל ואשר שלחו מחס הזהירו במנהג אבותינו וכי ראוים להשיב על דברי כסילים ופקקים כאלו אשר בקשו לילך לשמד אחרי רבים לרעות ותל"י לא אלמן ישראל בטלים הם האמונם בחקמ"ם בקרב ישראל השוכנים בדגלוחם לנאותם באותות לבית אבותם מוויינים בשלום ה"י רוב הציבור מישראל עמדו ויעמדו ולא יעברו על דת משה ודת יהודית עד כימי לאחכס ממלרים יראנו מפלאות במדבר הזה יתמו פגריהם וימוחו בימי אפלה (מדרש) וכני ישראל ילאו ביד רמה כזוחם להגלות שלא שינוי שם לשון מלכותו ולא גלו מסטורין ולא היו פרויני צבריות ואין לך דבר העומד בפני תשובה כי אין הקב"ה בא בצרויחא עם צרויחא והגני נשפט עם האומרים לא חסאחי רשעים הם וחולין בטחונם בני שאמר והיה העולם (יומא דף ט') ובש"ס (יו"ד ס' קפ"ח) ז"ל יתה מובדל הם במלבושו ושאר מפשיו ע"ש שאר מפשיו מה הן אין לנו יודעין כי אס נמסורה אשר קבלנו מאבותינו לחרה משינוי לשון ונומסי ישראל ולתמד סתום מהמפורש בהדיח סמ"ג ס' ג' עם ועיין ש"ך ס"ק ד' ובס"י קנ"ו (ואל חשבש בדברי מהרי"ק שהיחר תועלה ולא גמוס וכגון להרליק נר אלל חפלה שלא יאמר הוואל הדין מדליקין נשב בחשך וכגון לשעות ס' במלכות לזורך פרנסחו וכבר מנואה באורך בספר דברי הברון וספרי (ש"ת מ"ה וה"ת) ולא תמלא מי שמחיר זולת חפוקים או לדוקי ולא עוד אס הייחי מהדר ומרבה חתומים הייתי מנרש כי עי"כ היו לו משמעות שמי שלא חתום אינו מסכים כאשר נעשה המעשה הזה לפני זמן לא ככיר שקיבצו איזהו חתימות על ביאת משיח וכאשר הגיע דבר זה לפני כמה גדולים שחקו על מעשה הזה ולא נתנו חתימתם כי יהודה ועוד לקרא וכי נשבעין לקיים המלות לקבון חתימות בין ישראל על ביאת משיח או שצריבין להיות יהודים ולא הגרים או לעזים למחר יקבצו חתימות להיות שומרי שבת ומי שאינו חתום או אינו נכבד לא יזרך לשמר שבת כן הדבר הזה הן ירדנו נפלנו עד שהיה צריבין להוליו פסק בית דין זה להוליו מדעת לדוקים אשר נחחדשו בימינו בעה"ר ודי כמה שלפנינו אבל לקבן פתמי חתומים על דבר ד' ואכדיל אחכס מן העמים ולא תלכו בחקות הגוי וכי כמגויין בסמ"ג א"י הפוסקים ס' ג' על כאלו יקבצו בין בני ישראל חתימות ח"ו כן לא יעשה מי שאינו כופר במצוה צריך להדות לכל הדברים ועד היום הזה לא היה אחד מישראל קו"ח מן הרבנים אשר נצדק בכפנו ח"ו כאלו הדברים לומר על אסור מותר והלא נכתבו לך שרשי אסורים בחלק ראשון וגם נפטר הזה אשר קצנתי מגדולי רבוחינו הקדושים ז"ל ואס המפט אוסיפה לך כהנה וכהנה א"ה וכל מורה

האחא שאינו אפיקורס לריך להסכים ומסכים זולת ישנו אשר לא רצו ללאת בגלוי כדי להאיל עצמן מן מחלוקות ומחשבו להם על ביטול תורה ע"י מלחמות וויכוחין ושאלות חשובות בענין זה אבל בפלגן ההסכמה כולם פה אחד איוהו בר ישראל יעלה על דעתו ללאת מקבלות אבותיו קו"ח ללאת ממדושי חכמים וגדולי פוסקים כאשר מובאים כבר גם בספר הזה זולת הדוקים ואפיקורסים אשר התה שם בפני עצמן כאשר נכארים לקמן בס"ד ועוד איוהו דברים לריך אני להודיעך בענין זה כדי שידע כל ירח אלוקים את אשר לפניו מחלה היה נעשה פסק ב"ד זה בחרמות גדולות ונוראות חסמר שערות בסווי מו שראו חרמות אלו שמתו וחרמו מכל העולמות בעה"ז ובעה"ב כל אשר יעבור על דברים אלו וגזרו וחרמו בחרמו של משה רבינו ובגזירת יושיע בן נון ובסס ארור ובכל חוקק חרס של בית יוסף המובא באבקה רוכל וחרס רבותינו הרפמים המובא בר"י מיך וכלבו * וגזרו על פחס פח כוחי יינס יין נסכים והבדילו אוחס מכלל ישראל וכו' הרפישו שמים וארץ פמליח של מעלה וממליח של מטה בדבריהם הנוערים כאש מחלקתה גפרית ולהבות בחרס גימטרי"א רמ"ח הנכנס ברמ"ח אבריו של אדם כדברי רז"ל (מועד קטן דף י"ז) להכריחם ולהאזינם מעדת ד' מעולס ועד עולם ולעשות עמהם כדת התורה הכתובה בש"פ הקדוש (י"ד ס"י של"ד) אך נהיות שהיא נגד דינא דמלכותא לעשות חרס ישנו מהס שאמרו יעבור עלינו מה את חקי המלך נשמור ואת חקותיו נקבל מה שנוגע לפנינו עולם * אבל מה שנוגע לפני שמירת הדת לריכין אומנו לעשות נאשר עשו אבותינו לעמוד על נפשנו במסירת הגפס ובזו ב"ד כנרית יחד לקיים ושמי שמך ובית אביך לקבל על עצמם עול מלכות שמים ודין ארץ ככל העוש אשר יעשו אוחס בפלילים ואף גם להסס כסד רגלס למען כבוד שמו הגדול * ולעשות חרס גמור כדת וכהלכה בלי גרעון שמך מנהו ויבן שלא היה רבים אשר רצו להכניס עצמן בסכנה הזו ע"כ שנו הנוסחא ועשו רק חרס כוה"ב כי חוקי מלך ירי"ה אינם כי אס מלעשות עלי חבל ארסם אבל למעלה מהשמש מה שנעשה היא ביד ד' והקב"ה נתן כח ורשות ליד ב"ד לגזור גם על פמליח של מעלה כדאיחא בש"ס (מ"ק דף י"ז סוטה דף ז' ב"מ דף י"ט ועיין ירושלמי ר"ה) ע"כ נעשו כוסחא אחרת להדפיס רק חרס מן כוה"ב * ומאחר אשר גם ע"ז היו חולקין * ואמרו מאחר ששוכר על גזרת ב"ד לכד ג"כ חייב חרס כ"פ ש"פ (תו"מ ס"י י"א) ולא עוד של דברי אלו כבר ישראל מתנעפין ועומדין בשבועת הר סיני ובאחר דהר עיבל * ע"כ טוב יותר שלא ללאת בזפק דברי חכמים בנחת נשמעין ולשון רכה חסד גרס ונעשה ונגמר להדפיס הפסק ב"ד הלזה — אך מאחר שבראשון נעשו בחרמות כה"ל וקימ"ל בש"פ (י"ד ס"י של"ד ספיקו י"ז) שמי שגידה על דברים שחייבין עליהם לנדות אפי' קטן בישראל אס נידהו חייב הנשיל וכל ישראל לנהוג בו דווי (ופ"ס ספיקו מ"ב וספיקו מ"ג ועיין היסב ברמב"ם פ"ו הלכות ח"ט ופרק ב"ד מהלכות מגהדין בה) ע"כ כל בעל נפש ידע זאת ויחס על נפשו * ואני רק מעשה שהיה אספר פה ואין כונתי חס ועלום לעשות חרס וללאת חק מלכות ירי"ס כי דינא דמלכותא דינא . —

ועתה ישראל שנתע אל החקים ואל המשפטים אשר לך ד' אלהינו * שא עיניך וראה תס אתה בזרר לך בין תבין את אשר לפניך * שבט נא וראה את המחנה אשר פצתה כי עד פה לא עשיתו מאומה רק הלגתי לפניך ראשי אלפי ישראל כלבאותם סמס סבכורים אשר לדור

דברי הפסק דין אשר הדפים בה"מ לב העיברי בארץ
 ישראל עם ספרו הגדול בית יוסף החדש עם הסכמות כל
 בתי דינים שבארץ ישראל גדולי הדור רבותינו
 שבארץ ישראל

ישראל אחס הנאחס הקנתי הסלתי ילאו המו
 הכללים יחד את התורה דברו ואלה נוס הגדול
 ודעהם גם שזעזעם את דברי פנ"ד הנה אשר ילא משנעים
 זקנים שדור (ויותר, מהם ול"ה, ולהצדיל צחיים לאויע"ח)
 כאשר נדפס לרוב צזנונו, וכלל בני ישראל היה אור
 צמושציה ולמנון ומחקה מוצע מרשים חומה צורה
 צמשכנהס. **ואני** עם לצני להדפיס עליו ציאורו
 מהד"ק צלר רחוצה על כל דיבר ודיבר ילאו
 שרשים מש"ק וש"ע ונדקש חנוים נענו; משעו וטעמי קוד
 כאשר הם צכהוצים, וע"כ קראתי שם הספר "ציה" יוסף
 על אלו הלכות הנוצחיים והמנוים צפנ"ד זה משם צלרה
 לידע ולהודיע מנהג ישראל תורה כאשר שלחו מוחס
 הזערו צונהג אצותיכם כי נהס חלא תורה ועלה צו
 היקוד לרומס צית אלקיבו אשר עליו נצנה "צית" יוסף
 לשמור את דרך עץ החיים הוא הש"ע זאת תורת ישראל
 וגם צצית ללקיט שיטנים נח"ח כ"י של נהן חח"ס זיע"ח
 וקראתי צסם **דרכי משה** חדש, זר זה צלמסקנתו
 צצצרים הנובעי' להחיר דברי פנ"ד זה
 צלור חיים, ונדחתי נופני השעה לעשות אחרונ' ראשון'
 להקדים עשום זה נהדורח תנייכא נקודס כי ירלתי
 לחחר צולות ה' אשר צו הלוי אפרושי. ננאיסורח מצני
 חרעו צו' ממצרות חלילה, וחהנהלה לעטי להוליא גם מהד"ק
 צכלות ה' וזהו עץ יוסף (שמירת הצניה) ועץ יהודה
 (שמירת הטהרה) לחמדים צידק, וידעו הגוים כי אכי ה'
 נקד' את ישראל וגו', וכעת הצלתי פה רק תוכן דברי פנ"ד
 לנזכרת אחרי כי גם צספר הזה נרמו עליו כ"פ, ויה"ר
 שאלו הזקנים גאוני הדור אשר עמדו צפרץ צמיהס ועלו
 למרותים גדולים לדיקים וכו' ימילו עוצ צעדינו ועל
 עמס ימלו פה להקים דצרו הנני שולח לכם את אליה
 להשיצ לצ אצות אל צנים_ ולצ צנים אל אצותם צצ"ח:

פסק בית דין

תורה חונקה לופה נהתיך לבית ישראל אם רשע צעורו
 ימות דמו מידך חנקש אם לא דצרת להזהר
 אחתו גודרכו, וכשנו איש צאחיו דרשו חז"ל איש צעון אחיו
 ה צמשפט יצוא עם זקני עמו ושריו אמרו חז"ל על זקנים
 שלא נייחו צשרים, ואשנס צראשיכ' השמותיהם של ישראל
 תלוייית צראשי דייניהם, ארור שלא יקום, כדרשת
 ירושלמי, לנוד ולמד קיים ועשה ופיה צידו להקים ולא
 הרי זה בכלל ארור, ואם כך הזהירה תורה על איש פרטי
 ועצירה פרטיה עצירה כזאת שגורונת ומציאת לפרלות
 והריקות התורה בכללה, וגם שניגע לרצים ווישראל על
 אחת כו"כ וקו"ח צן צנו של קו"ח שלא להיות נחצא אל
 הכלים, ולפומון ידו צללחת, אללא כל מי שיראת אחת צלצבו
 יאזור כגבר חלכיו וישנס וותניו ויאמר מי לה' ולתורהו
 אלי (ויאספו אליו כל צני לוי כמדגש אותם שרלוכ' צאמת
 ללוות צני למקו' ומי הם המה, האומ' עבו' אהצת ה' ולעסו'
 עבדו, לאציו ולאמו לא ראייתו, ואחיו לא הכיר, וצניו
 לא ידע) לחזק צדקיה של תורה ולגדור הריקותי' לצל יעלה
 עוד שורץ עליהם, ע"כ מלאנו עלמינו מחויבים צדצר זה
 (צראותינו צעות"ר זה זמן זמנים מקרוב צאו חדשים,
 ומדשים עם ישנים, ומחצלים כרונים כרה ה' צפרוע פרעות
 צישראל פרגו ועצרו חק יודעים רצונה ומכוונים למרוד
 צו, וצנו וצוניה צמות לעלום, לתתוש ולהרוס להחליף
 ולשטה צהצניה דמות צנין צהכ"ס, וצעשיות חגדל

וזכין צימה, וזמחילה צין עזרה לעים לאנשים, וזמחמדת
 חופה, ושינוי בקות ש"ץ, ועם ארתן נערים הידועים
 המנועלים, וזשאר מנהגי זכהנ"ס וניגוני תפלה הגהובי
 זכל הפולוח ישראל מקדס קדמונה) כוונת ילך הרע
 ומלאכיו משלחת מלאכי רעים נראה צעליל רק להתדמות
 ולהחזר ולהתערב לשאר נימוסי דתות אה"ע ולהחליט
 ולעקור ר"ל דת יהדות כמו שנראה צעין זכמה ונקומות
 לפני איזה שנים מה היו ועשה איך ירדו עשר מעלות
 אחורנית (לנורות עיני כבודו כלפי שהזיהרה תורה זכל
 אלה זכמה ל"ת ואנרו זחקותיהם לא תלכו, השנור לך
 פן חקש אחריהם, איכה יעזרו, ועי"כ קיוונה של תור'
 חזילה היתה לצער, ואחרון הבזיד שהנהיגו זיניהם שלא
 יזכר שם ולשון ישראל עוד, אוי לעיניה עיני שכליים שזך
 רואה עד היכן הגיע לרעה הנומלרת ואש הגדולה הזאת
 זכמה מדינות מה לנו לפורשם ולהזכיר שום, לזי, לזי,
 על הלליהם אשר כגן הארץ לפניו, ואחריו נדבר זממה
 ששרפה ועקרה יסידותיה של תורה והיראה, ועד היכן
 הגיע גם זנודיכתיו זכמה ונקומות, ועשה עד היכן
 יוכל להגיע) ואין לנו שיר לעורר ולהחלהב לז ההמון
 עם ה' רק התורה הזאת ששוועים זדקשה וגם היא חנהן
 ליד ילך הרע ללזשה מלבוש זכרי ולעשות מוסניגור
 קטיגור ר"ל, ואכלה ומחתה פיה ואמרה לא פעלתי און
 ועי"כ גם רזים ונהמון עם הכשרים כלכדים זרשהם
 ואומרים לרשע לדיק אהה, כלפי שהזיהרה הורה כגד זה
 ולתה ויהי שם לבוי מלמד שהיו ישראל ולויינים שם,
 ורק זכר זה גרם להם זמלכים שלא נאזרו צין אה"ע,
 וקרא לוח ואזדיל אחכם וון הענוים, והן עם לזדד ישכון
 כהרגום יהונתן שם לזנימוסי אוניא לא נדזרין ויתערבו

בגוים וילמדו ונעשיהם (סנה' יעמדו דור אחרון בניו יולדו
חס כעת אלו נוחשים, יאמרו פרושים החירו אה' הדבר)
וע"כ נוחוויצים החמנו להקיק צעט צדל ועופרת לזכרון
לדורות הבאים לצרים האלו האמורים צבאן :

א חסור לדרוש דרשה בלשון אוה"ע, וכן חסור לשמוע
דרשה האמורה בלשון אוה"ע, ע"כ לריך כל צד ישראל
אשר ישמע שרצ או אחר דורש בלשון כברי לעזוז בהכנ"ס
וללא חולה, והדורש לריך לדרוש בלשון יהודה שמדצרי'
צו ישראל הכשרים הנשי המדינה הזאת :

ב חסור לזכור להפילל צבהכנ"ס אשר אין לה צימה באמצע
חסור לעשות בהכנ"ס צמגלל :

ג חסור לעשות ולצושים ניוחדים לש"ץ ועשוררים באופן
שיהיה דוונים לשאר כימוקי דתות :

ד חסור לעשות המחילה המצדלת צין עזרת נשים
ואנשים באופן סיוכלו להקהכלל אנשים ינשים רק

יעשו כנהוג מימי קדם, וכן חס כצר נעש' לא יכנסו זה :
ה חסור לשמוע תפילת קאהר קו"ח להתפלל עמהם או
לענות אמן אחריהם אף חס הוא מוכרח ע"כ לקיים
יש צ 77 וידוס וגו' :

ו צתי ככסיו' הנקראים קאה"ר שוה"ל וואחר שהוא צית
אפיקורקות חסור לכבוס להובס כדל"חא צונס' שצת
קע"ז ע"א ח"כ ערפון וכו' שאפילו אדם רודף אחריו
להרגו וכחש כן להכישו בכנס לצית ע"ז ואינו וכנס לצתים'
של אלו וכו' :

ז חסור לעשות חזופה צבהכנ"ס רק תהי' אחת השמים :
ח חסור לשנות שום מנהג יהדות או שום בימוק צבהכנ"ס

מאשר מקובל ומאבותינו ואצות אבותינו :
י ועוד אחרת היחה שהוא כנגד כולם פחה חפלה מקור

כל הרעות ה"י ולא רלו חכמים לגבותו ונפני גזרת המלכו'
 דשם והוא, אסור ללמוד או למוקור צנו לשום לימד חוץ
 חוכם או אומנות שהוא מלמדה ולא חכמה ולא כתב
 ולשון כסדים וכזכ ילא ע"ז הוראה ממרן הגאון ר' עקיבא
 איג' זיע"ח שהוא בכלל יתרג' ואל יעבר חמיר יותר
 מערקחא דמקאכי' ובגמ' ע"ז י"ז וכ"ז ונדפס גם בזה דברי
 ראשונים כחי כפש זיע"ח כ"פ, ומי שאינו יכול לעמוד ע"ז
 נפשו מהויב ללחח מן המדינה להליל נפשו וזרעו כמבואר
 באצ"ס פ"ו ה' דעות ופ"ה ה' יקו"ת יו"ד סי' קכ"ז וכו'
 ומבואר צביאורו במהד"ק):

אלו צחי כנקיות אשר כחצנו שאסור לכנוס בחוכם חין
 חילוק צין שאר ימים לשבת ור"ה ויו"כ, ואף אם לריך
 להחפלה עי"כ ציחידית.

לחוק

של קיום חוס"ק אלל המון עם ה', שעדיין
 לצם קרוב אל ה' וגחלתו של אצרהם עדיין
 צוערה בקרצם, למען ידעו ידיעה צרורה שכל מנהגי
 ותקנות ישראל יסודותם צהכרי קודש ועומדים צרומו של
 עולם ומאן חשב ומאן קסון צדור היתום הזה לשנות את
 אשר כבר עשהו, הלל אחז"ל אם ראשונים כמלאכי' אנו
 כצני אדם אם ראשוני' כצני אדם אנו כחמורי' ולא כחמורי
 של ר' סינחס בן יאיר ומעשה אם יש הוך חטאי' אל חלצה
 הא חל, ושנית ידעו שכל דבר שעושין לשנוה מנהגי
 ישראל, להחלמות איכה יעצדו, הוא עובר צממה ל"ח
 וחמור מאלילות חזיר צאיכה וכמות, צכנות, אכילות
 כזית חזיר הוא רק ל"ה אחת, ועל שיכוי וחילוף מנהגי'
 צהחלמות הוא עובר על כמה ל"ת, וצאיכות כי ל"ת האלה
 חמה אציזרייהו דע"ז ויש קפק אם אינם בכלל יתרג' ואל
 יעצור, וצאמת לפי חומר הכושא היה ראוי ללחח עבור

ענין זה צחרמות ושמתח ובלעוהא דכחש דלית לה אקוחא
 אצל אנחנו רק עשינו זאת להמון עם ה' שמאמיני' צחרותו
 וחפילים בקיומה , רק כמה וכמה דימו וקצרו מה צכך
 על הענינים הכל' , ואפשר רק בכלל חסידות הוא ואינו
 כדאי שיעשה עבור זה פירוד לצבות ומכש"כ מחלוקת
 (מצתה ידעו כל שהן המה עיקרי הורה ובכלל אצזרייהו
 דע"ז , ושכוי לשון בכלל י"ח דצר שעמדו עליהן צחרצ ,
 ואפי' אליה אס יצא לצעלן אין שומעים לו , והחייך הגדול
 רצן של ישראל דזוכינו דוג האחרון מאור הגולה אדמו"ר
 בעל חת"ק זללה"ס לום לקהילתו שלא יהיה להם דורש
 כזה שידרוש צלשון לאומים כי אס כאשר שומעהם ממני
 ושנה עוד צהשובת לח"מ סי' קל"ז וזה לשונו שלא יהיה
 מהלועזים צלע"ז ואקור לקצב חורה מפיו וכמעמיד אשיכ'
 צהיכל ה' , וממילא ישמעו) ועשינו זאת צפומצי וצפרהסי'
 צקיצוץ וצוועד גדולי הכמים כי היכא דלפול צאודני ,
 ומענה לא יהיה לריכים יראי ה' שצכמה וכמה קהלות
 לצו"ה להריץ אגרותיהם לרצנים איך יעשו צעניכים סכ"ל :
 וכל ההרהקות הכל' שאקור לנו להתדמות להם
 ולכהוג מכהניהם ולילך צנימוסקהון הוא רק מה שנוגע
 לעניני דת ואמונה עבור שקיום חורתינו ודת שלנו היא
 כחוק אחד ומשאר דמות שצכלל אזהרת תה"ק הוא חרי"ג
 מלות מה שאוה"ע אינם מלווים , אצל זולת הדת אנו מוזהרי'
 צחורה , וצכציאים , וצכחוצים , לכצדס ולדרוש צשלומ' :
 חורה אמרה לא תתעצ מלרי כי גר היית צאלרו
 ואחז"ל ציכא דשחית מיכה מיא לא חשדי ציה קלא ,
 מענה קו"מ סדצרים אס מלרים שקרצו אח ישראל רק
 לצורך עלמון ותיחה להם שס ענויים קטים שחורה אמרה
 ראה ראייתי עני עמי וחצל שועתם אל סאלקים מן העצוד'

עם כל זה הותרה ונוהגת תורה שדרכיה דרכי נועם הוסיף והיה לך שם חכמניא צעת הדחק לא תהעב ונלכי , האומות האלה שאנו דרים ציניהם וחוסים צלילם ויש לנו עמיה צחוכס , והמה , ונלכיה , ושריה , ומוריה , וקגניה , ופופטיה , וכל תושבי הארץ הן הוות צעלי יושב צעלי מדות , חכשי לדק , ושלמים הם אהנו ואין לנו שום מניעה וביעל צעריני קיום הוה"ק ודמינו , עהכו"כ שאל מלווים מלד מלות הוה"ק שלא להיות כפוי טובה , מי שאינו עושה כן יש לו לירא מקבלות שלמה משיב דעה חחת טובה לא תמוט רעה מוצתו , צנציה"ס דרכו אהגשלות העיר , ובכחוצים חני פי מלך שמור , יראה בגי ופלך : זאת אשר ילא מחתנו ה"מ צוועד אשר נתוועדנו וכשחנו ונחנו צצר עפ"י דה והנס דצדים צרוכים עפ"י דתוה"ק צלי שום שינוי :

וע"ז צעה"ח פה ק"מ **מיהאלאוויטיץ** יע"א יוסג לשצח וישלח חרכ"ו לפ"ק

(ועל סידור החתונות לא ניתן הקפדה)

הק' מנחם צן לח"א מורי מה"ו מליח ח"ש ז"ל חצדק"ק אונגוואהר יע"א צעל הנוקד"ס' אמרי צינה וכו' (זל"ב) : שלמה גאלפריד דיין צעה"מ ס' פני שלמה וס' לחס וש"מלה וס' קילך ש"ע וס' אפריון , הק' שמואל צ"מ מאשקאוויץ דיין (הוה"ס צ"ד) , הק' חיים יוסף האצ"ד"ק סטראסקאב זל"ל , פסק אצרהס צהר"מ שענפעלד חונה פה ק"ק קורעמי , נפהלי טעקמאן מלמדווער דיין (חותם צ"ד , שמואל שמעלקי הק' חונה פה ק"ק קוליש והגליל יע"א עם צ"ד , הק' זאז וואלף טענענצוים אצ"ד"ק ווערפלייע והגליל צעה"מ ס' רחוצות הנהר וס' פלגי מים וכו' , הק' הילל ל"ש מוועטש עם צ"ד האצ"ד"ק ק"ק קאלאמיל

צעה"ו ס' משכיל אל דל ד"ח וס' שו"ת עת לעשות ,
אזכרה יודא חכהן שווארץ הק' , פה צערעגסאס והגליל
יע"א עם צ"ד , הק' יהודא בלא"ח מורי מאיר א"ש ז"ל
רז דגליל קאזכאניץ צעל זכרון יהודא (זל"נ) , הק' לבי
הירש ווייס אז"ד דק"ק מ' לאפאש , יוקף הק' גריכוואלד
חונה פה ק"ק לעלאוויץ יע"א עם צ"ד (זל"נ) , הק' יהודא
ליצט אזד"ק הומנא עם צ"ד , הק' אהרן גריענצערב
אז"ד דק"ק ניהאלאוויץ והגליל , הק' אשר בן להר"ר
משה כ"י דיין , הק' משה דוד בן המנוח מו"ה זללאל
חיינענצויס דיין (חוחס צ"ד) , הק' חיים חונה פה ק"ק
קפ"ט צע"ו ס' פלס חיים וס' שו"ת מחנה חיים וס' טערי
חיים , יקותיאל יהודא טייטלצויס חוצ"ק סוביע עם צ"ד ,
משה גראס כ"ץ חונה פק"ק פ' ניידארף (זל"נ) , אזכרה
ילחק וו"צ חוצ"ק קליין ווארדיין והגליל , הק' גבריאל
יעקב אז"ד דק"ק טאקאי (זל"נ) , הק' חיים אזכרה
ארכשטיין אז"ד דק"ק צארטפעלד עם צ"ד (זל"נ) ,
הק' ילחק חייזיק צהר"צ קג"ל אז"ד דק"ק כאדיעדע ,
הק' מנחם מענדל צהר"צ מו"ה יחזקאל פאכעט זללה"ם
אזד"ק דעעט , ישעי' הק' צמח' בן ליון צייערן אזדק"ק
ט' פאטאק והגליל (זל"נ) , הק' משה רז"ד דק"ק מונקאטש
עם צ"ד , הק' יואל לבי ראטה חונה פק"ק צ' אויפאלע
עם צ"ד , הק' חיים לבי ווינקלער אז"ד דק"ק ראלפענד
הק' יחזקאל משיגס טעלער אזד"ק כירמאדע והגליל עם
צ"ד , זכרי' שפירא חונה פק"ק דארטאג יע"א עם צ"ד ,
הלעיר ישראל אפרים פישל בן מו"ה לבי טרייבער ח"פ
נאנאש עם צ"ד , פינחס דוד הק' אזד"ק צוקין (זל"נ) ,
הק' אזכרה יששכר בלא"ח מורי הגאון מו"ה א"ש אזד"ק
צ' סוכינד (זל"נ) , מרדכי יודא צמח' יששכר ז"ל חונה

פה ק"ק ענטערבאלדאס, הק' לבי יהודה סג"ל חז"ד נ'צחאינע
 סק' יעקב זון הגאון מו"ו ש"ל חזד"ק זילקע (זל"ל)
 הק' יעקב יחזקאל גרינוואלד חז"ד דק"ק סרעווע-**זל"ל**
 הק' ילחק זון מו"ה יוסף משה זללה"ה פרידמאן ח"ס ק"ק
 זאויס יע"א, הק' הייל פאלאק חוב"ק סאסרעגען וסגלייל,
 יעקב משה הק' חוכה פה ק"ק קראסנע וסגלייל, וכו' וכו'
 וכו' כאשר הוה זכחוצים על מקומם זה כ"ס זדמוס :
דיתן חוקק לדזריכו הנ"ל זין מן ראשי הפרושים יג"ו
 וזין ע"י ראשי החקידים יל"ו זקשנו גם הסכמות
 ראשי חקידים ספרדים יל"ו אשר תלמידיהם שוכנים
 צומדינתינו אונגארן, וז"ל,

כל הדזרים הנ"ל חקורים הוה ע"ס הש"ע והפוסק'
 ואסור לשנות שום מנהג ישראל זכנין זעהכ"ס או זא"ז'
 כיווס ומנהג הנוקובל ונאצותינו ומדורות הרשאוים וכל
 הנושנה ילו על תהחוכה

הק' חיים האלצעטעאס וולאנו זעה"מ ס' דזרי חיים וכו'
 הנני זאחי כיהודה ועוד לקרא, ליתן חוקק לתורה
 הקדושה דה ישראל שיקוים ואסור לשנות וליעות מדרך
 החורה הנוסק לנו ממועמד הר סיני ומנונהג אצותינו
 החנאים והאמוראים הקדושים כנוצאר לעיל זחתינוח
 הרזנים, וכל השומע ינעס, כ"ד הק' ילחק אייזיק
 מזידישוב (זל"ל), הק' לבי הירש זהרא"ס חזד"ק ליקקא
 יע"א זעה"מ ס' עיר וקלעו :

וזאת לדעה כל הדזרים הכחוצים פה הם רק על מכאן
 ולזכא חנבס על מי שלא עשה כן זימיס ראשוים
 ערס ידע פסק ז"ד הזה וטרם זירר דזרים חקורים הללו
 עליו אין להרהר ולרכן ח"ו

כי מציון תצא תו' ודבר ה' מירושלים תובב"א :
אחרי ומי' שינו על לב הלל זה הונעט אשר הצדילנו
 ס"י וכל העמים והיינו מלוייכים צטל"ס (סס לשון
 מלצוּש) והמנהגי ישראל חלו הם חיתנו עד היו' בחורף
 הגלות הזה והדבר אשר שלחו מהם הזהרו כוונהג מצותיכם
 הוא שורש המלצ של כל ישראל כי בלתי זאת ח"ו שלבו
 ועברו צרבות הימים ויהי סס לעם ע"י שהיו מלוייכים
 סס ואיך עכה באחרית הימים אחרי אשר האיר ס"י עיני
 העמים והשרים וכל ישראל יולאים ציד רעה לעשות כדח
 ואין מעלך והטף עלינו חסד חלל עם ועם עד וישכון
 ישראל בטח 777. הלה' תגמלו זאת לכלות כרם ס' לצלות
 אשר נטע אבותיכם ואצות אצותיכם דמום ונפסס, וכבר
 אמר המלך החכם עין חלעג לאצ ותצו לקהת חס
 יגו', לא בן אחי תריעו לא גוֹתם השנוועה אשר חנוכי
 שומע, שמועו וחמי נפשכם שינו כבוד לה' אלוהיכם
 ותנו כבוד לאבותכם ולמוקדש ועם שלכם אל תפרכו גדלו
 אל תשיחווהו צהה אל יעלה צו שמייר ושיח אל תעשו
 באשים, ורעו את מעכנותיך אל מעכנותה הרועים ראשוני'
 אל תעשו תורת אמתם אל תטיפין יעיפון כי חס אמרו
 אל היהודים ככחצם וכלשוכם, ולקיים את כל דברי הספר
 הזה וצצכות זה תזכו לראות צנוקדש ה צרמים אשר ינהרו
 אליו כל הגוים ויאמרו לכו ונעלה אל צית אלוהי יעקב

ויורנו מדרכיו וגו' צרב עות ושלום :
 (מותס חכס צאטי) **אברהם אשכנוי** ס"ע .

צ"ה, **ראה** ראינו דברים החילצים להצות חס רשמים
 רשמיים הוותלקמים ולוהטים מוקרב ולצ
 קדושים זגאחמי ארץ הרבנים הגאונים לדיקים פרושים

וחסידי'ם מומדינה אונגן וזהו רועים נאמנים נפשם צעור
 תליו זיע"א ויצדלו לחיים העומדים צפרכות צארץ הסיא
 זעיקיהם לנכה הציעו לראות אחרית דבר, ואזרו חיל
 צחולתם על ענייאלן קדשים אשר לא יועדו קרקוליהם
 ולא יעצו אורחות החורם והעלום גשמת רוח אפס ומיי
 אמונתם העבורה והקדושה אשר כללה ימיו וזה יתקו אשר
 צעוה"ר צאו פה פרילים ויחללוהו לארץ חללו כל קדשי צבי
 ישראל רמסו וטרפו ונהגי ישאל אשר הם להם חומה
 וחוקמים את העוזרים על דרכי החורה, לצל יהלכו את
 חומת אש הדת והורידו עוז וצעחם, אשר לזאת קמו גם
 כלבו הרצנים גאוני וגדולי המדינה הסיא, חגרו צעו
 מחניהם ויחמלו זרעותיהם, לנעו צווקמות את המנהגי'
 הקדושים והן הן גופי תורה זכרם ה' לזאת וזלכו'א יסר
 לצלתי קור' ימין ושאל מכל דברי פסק דינם, וזבל יעו
 מני אורח וזון המסילה אשר הלכו זה אצוהינו דרכי ה'
 אשר דור אז לצנים יודיע אף פקיעה קלה כמו שהיא ואיש
 אשר הוגה זון המסילה כלכד צפה יוקשים ונילוד צרפת
 הילה"ר רח"ל לחלוצו לו צארות נשצרות כי צברה קלה
 משרכת דרכיה וכך הוא דרכו של ילה"ר אם פוהסין לו,
 לפתח חטאת רוצץ צין המשפיהם נהרום ולנחוש עקרי
 החורה ר"ל, ומה רע וזר לראות הפרכות הגדולות אשר
 פרכו צאחצ"י וימאסו תורת ה' וחקיו לא שמרו ומוזיק
 יועלים שולל צלרכי לצם קרע אשר קר ללם מעליהם
 וכמעט בל רואיהם לא יכירו כי הם זרע קדש דור מה
 כמו עיניו וצלעדי ענקים צמרב בוקמת לוועד הילה"ר לערות
 עד היסוד ולעקור ח"ו כל שרש וענף הדת והאמונה,
 ויגור עוז צרע, אוי לכן מיום הדין המעט לנו לצכות
 ולהתאונן כי קטן יעקב ודל וכל מי שלא נצלה ציהו"ק

צימיו כאלו כהרצ צימיו, וכל אשר לו עינים לופה ונוציע
 עה תהי אחריתה אונם הצעיחנו ית' כי העולה על דוחס
 הי' לא תהי', ולא תמוט התורה, גם לזא המורכב צמרוס
 יצולו והגזעות תמוטנה ודבר ד' יקום לעולם כנאמר אם
 לא ציד חזקה, אפס כי לא תהי הפארתינו על דרך הזה
 ויקד' ואצן פינה מעקרי דת תוה"ק היא לשמוע אלל ההורים
 מורים אשר יורו עפ"י דת תוה"ק שצכתו ושצע"פ והולכים
 בדרכים ומתנהגים צכל אורחיה וצכל מנהגי אצותינו
 כ"ע אשר היא המוט' החורז ושלמית הדת כי דצב"ד' יקום
 לעולם ולא יקבל ח"ו שום תמורה ותילף וכל רוחו' שצעולם
 לא יזיו אף אפס קלפו וכל מנהגי אצותינו שמהם שם
 עפ"י חקי וכוונקי התורה, לכן אחינו ציה ישראל סינון לצ
 אקשיצו והאזינו לשמוע צכל דצריהם של אלה הרצנים
 הגאונים זיע"א ושלל לזיו אף זיו כ"ס מדצריהם הנאמרים
 צאונה ולדק עפ"י דה תוה"ק שצכתו ושצע"פ וכל איש אשר
 ימרה לת פיהם הוא "במרים יד" צתורה "נושה, ואליהם
 תשמעון לא ללכת אחר לו ח"ו לקחת לקח מאנשים אשר
 נפת הטופנה שפתי זרה כו' ואשר חלצו להם צורו' נצצרות
 ושוחים מיי מרה ודרכיהם וצעלליהם היא רק להתעיא
 רצים ומטא רצים חלוציהם, וכל איש אשר צצם ישראל
 יכונה חיובא כמיא עליו לקחת לקח-עוצ אך עפ"י סקקיהם
 וכל הרצנים האומחים רועים נחמנים כאלה אשר כצוד
 ישראל ודחוס"ק יקר צעייכסם ואך זאת תיי דוחם, לכן
 לאורם חקעו וחלכו ולהחמוס בגנזן אורן ולצל יכוס
 צגמלתן ואיש לרעהו יאמר חזק לכו ונלכה צאורם וכלכה
 צאורחותיו וצדרכי אצותינו בקעה וכלכה, ואור חדש על
 ליון סנולייכים זרע אצותינו מעולם יאיר לנו ולכל אחינו

כנפונים לצל יורם הפטרה ולצלתי יוסר המלנפת
 המחצר לצבות אחצ"י לאציהם שצטמים, והאל הטוב
 ירחם על שחרית ישראל וישלח לנו הרועה הנאמן אשר
 ינמד להחומים ציה ושכס אחד נעבוד לאל אחד צמוקוס
 המיוחד צצ"א כעתרת אנחנו צד"ל דכוללות אשכנזים
 ה"י אשר צחוככי ירושלם חוצצ"א הצעה"ח יוס ה' כ"ח
 למט"מונים הרל"ה לפ"ק, **מאיך** אויערצאך מלפנים
 אצד"ק קאליש כעת ראצ"ד צעה"ק חוצצ"א,
אברהם אייזנשטיין: **יעקב יהודא** לעווי :
 (חותם צ"ד)

קנאת ה' צבאות תעשה זאת.

עינינו לו ראו"ה אה קול דברי עליונים למעלה רבני
 וגאוני תקיפי ארעא דישראל ואשר צמו"ל, אשר
 קול דצריהם בגללי אש מולצי להצות, וקורעי לצבות, על
 כרס ה' לצאות אשר פורץ גדרו והיה לערמק, חדשים
 מקרוב צאו לא שערום אצותינו, הפרו צריה, עזרו חק,
 לנחוש ולנחוצ ולחאציד ולהרוק, אח כל מנהגי חורחות
 יוסר מנהגי ישראל עם קדושה' אשר הם חווה קביצלצל
 יפרלו פטרות צחומת הדת, וכל רואיהם יכירוס כי הם זרע
 צירך לאלאי ישראל, ואי לזאת הגרו עז, ואזרו חיל, רבני
 וגאוני דורנו וצזרעות השופות כלצו להלחם צמלחמת
 מלוה, להכות צאגרוף רשע, ולשצר מחלעות החטאים
 האלה צנספוחם אשר חשצו תזמות כל יוכלו, לצא צכרם
 ה' ולעשות לו חועה, להקר נוסוכתו והיה לצער, צשומם
 אח אצני יקוד חורחינו כאצני גיר מנופלות, ולהחדמות
 לבוים משרהם, ולא יזכר שם ישראל עוד חלילה, ואנחנו
 צשם ה' נזכיר, וצקנאחינו לחורחינו הקדושה וכהפורה

והישרה, אשר היא ציח היינו, ונשג הפארהינו ונחונחינו
 צנלות זה המור, נודיעה נא אחכס דבר וכסופר כרים
 קולנו, לנענן לא העשינה ידיהם הושיה, וצלחי קור מן
 הדךך אשר קלנו גלשוכים מלז היה ישראל לגוי אחד
 צארך, אחינו ציח ישראל, קולו קולו פנו דךך, ונה לכס
 לדךך אשר לשחוח מי נהר, ולחלוב לכס צורות נשצרים
 אשר מימייהם גורשו מרפס וטיט, להטוח ווני דךך דרכי
 אצוחינו וללכה צנחיצוח חשך ושצילי אפלה, אשר לא
 ידעכוס חמול שלשום, שימו נא אחינו צין עיכיס מלז
 עדר ה' נצנה, ועדת ישראל נפולה, וידחו מודחי אל דחי
 צארלות אויביהם, מגוי אל גוי ונומלכה לממלכה נחונים
 לחשקה וצזה, צלי חמלה כמה מחללות איומות וכווללות,
 עצרו ראשם צגזירות, שמדות, וגיכושין, צעוס"ר וכזאצי
 ערצות ישדדוס למען המיר כצודס צלל יעיל ועס ה' אלה
 כשמיר חזק מלור כהנו מלחם מול מדיחיהם ומנדיהם,
 ויעמדו בעיר מצלר, ועמוד צרל, וסומוח נחושח לינין
 דחינו, לצלחי נטוח מן מנהגי אצוחינו, ולכסיל משערהס
 ארלה, עד שפוך דס עליהם, אשר לחרצ לחרצ, ונטו
 צרפס ציד נוכה לעען דחס, החחה זאה צדווח כללו
 אשר ה' הוחיר לנו שריד לשחריח ישראל הנמללה, ויתנו
 לחן צעיני מלכי חקד אשר אין מפריע וכוגש לעשות כדת
 יקומו נא אנשי חון ונורמה מפרילי הפרלה ודיחו אהבה
 לחח עורף ליסודי חורחינו צהתערצס צגויס, ולמדס
 עעשיהם ויהפו דצרים על חורח ה' אשר לא לוח ולא
 עלחה על לבו, אחינו היקרים, לא זו הדךך לעצודת
 קוכנו, דעו נא נאמנה כי מנהגים הסדשים אשר צקרצס
 כמה פחה חטחה חצן מכשול, ולור נגף לקעקע לחר
 חונחינו ח"ו, לצלחי חת עד סס ושחריח לחונח משה

בעבוד את אלקיכם בעבודה נכריה, אשר לא חסן זה, שאלו לא לדורות ראשונים אבותיכם ויגידו לכם הנהיה כדבר הזה או הנשומע כוונה לעמוד לשרת לפני ה' בהבלי נכר, כדור הזה אשר בתועבה וחוקיה הגוי דברו בהם לאהבה, הורחיו העיד בנו לאמר וצגוים לא יהחשצ, אלא כולין את חרפתינו, אחינו עבדנו לב חלנו לכם מן הדבר הזה, הסיירו כל את אלדי הנכר אשר בקרבכם, דכשו את ה' וידרש לנו, העו כל און קשבת לקול דועי ישראל הרבנים מורים לכם איזה הדרך ישכון אור וצדרכי אבותינו אשר התהלכו צם מאז ניחנה למוקשה לנו את החורה בהם כלך לעוב לנו כל הימים, וצמנהגים הראשונים נחזיק ולא נכף, כי לא יחכם דורינו מדורותם, ולאמונה נדע כי קענס ענה מוחיכינו וצחשבת הורחיו נשגה חמיד אשר היא לחיי רוח עלת ישראל ונחמתם וחקותם צאורך ימי גלוהם צארכות נכריות, והיה כי העשו הדבר הזה ה' יענה ענינו רוח מנורם ויחיש פדותינו, ויניע צבזולינו, ויעע צלצנו אהבתו ויחודו לעשות רלונו כשהירח אכן חו"ר ק"ק בני מארוקו והאפריקא יל"ו היושבים פעה"ק ירושלים חוצצ"א, צחדש רחמים ס' ושבת עד ה' אלדי"ך ושומעה צקולו אשר אחבי מלוך היום אתה וצניך צכל לצנדך וצכל נפסק, ס' הכל"א ליכירה וסלוב. ע"ה דוד בן שמעון הי"ו כלעיר ע"ה שלמה מלכה ב"ע, ע"ה הצרכים וי"לחק הדוש (חותם צ"ד)

ב"ה אמת ומשפט שלום:

עינינו הרואה את כל הכחוצ מעל"ד מאת הרבנים הגדולים הע"י ואצרהם צראש מרן הגאון המפורסם ראשון לליין הי"ו הם המדברים אליכם אישים ישראל

קדושים צחוכחות מוקר להיעיב אח דרכיכם ולחחוז צידכם
 מנהג לחזותיכם הישרים והחמיונים גצורי כח עושה דצרו.
 לחינו צית ישראל לר לנו מאלד מאלד, על לא עובד השמומה
 לחנה נפשינו נושעוע וע"ז ידו כל הדווים ישנו לחחך
 ידמו זקני צח ליון, ראשי עם קדש מדוע העשו כה להורחינו
 הקדושה ונוקריה וונכהגיה כל מחמדיה אשר צחהגיה
 נשגה חמיד, לחינו צצרינו, העו לחזיכם והחי נפשיכם
 חללו לכם וחכל הכשעע ומדוצר עליכם, כי לא דצר עוב
 יולא מהריקח המנהגים העובדיהישרים והלשון הישראל
 אשר צם יחסון כל צכי הגולה למן היום אשר גלינו מארלינו
 ואח שמוע השמעו להחזיר עגרה המנהגים הקדושים
 ליושנה ולחזק צדקי חוס"ק וונכהגיה לעוב לכם כל הימים
 וצצר הזה חזכו לחזות צנועס ה' ולצקר צהכלו צצית
 הגדול והקדוש אשר יבנה צמהרה, וחלקי"ם וחשוים יחוס
 על דל וחציון ונפשות לחיונים יושיע, ויקצץ נדסי ישראל
 וצח לליון גואל, הלא כס דצרי צי דיכא דקהלא קדישא
 דירושלם חובצ"ח החוהמים לחהצח החמת והשלום :

הלעיר יעקב שאלו אלישר ק"ע. צח סי' יש"ח צרכ"ה ל"ז
 רחמים יוקף פרחנקו ק"ע: הלעיר שלום חשה חי גאגן ק"ע
 ג. לחחנו צ"ד דחה"ל דעה"ק ירושח"ו, רחינו כל הכסת
 למע' מרצבים הגאונים ומלגס צראשס מ"ו עט"ז
 מוס"ר ראש"ל הי"ו דצריהם כגחלי אש להעמיד חורטיו
 הק'ומנהגס אשר יקדו ראשונים כמולחכים זיע"ח ולחטה
 גצרי גס לחחנו מקכימים ככל הכחוז חין נגרע ברע
 והחיוצ המועל ע"כ דייכי ישראל להעמיד כל הח' וצדק

הזה ירחיבו ימים צרוצ עז ושלוס
 הלעיר אהרן עזריאל ג ע: הלעיר צרוך סינעו יל"ז
 חפרים צ' עשה ס"ע (פוחס צ"ד)

גם אנחנו ביד רבא ז"ל הזמן מנהילי ק"ה
ספרדים

דפע"סק ירוש"סי עתה צאנו
 ציאלות ועוד לאשוישי גברא לסחזיק
 צמוסר והסיוצ העועל ע"כ אחינו סצגולס שלא לזח
 ולסמות שוס ענהג סנהגו צהס לאשויסי כמלכסי ומקרא
 מלח אל הניש הורת כתיב וישראל קדוסיס צניחנו שעוד
 יוקיסי לעשיסיג וגדר והסמרת ולא לנעו'ימין ושמאל וה'
 הסות לא ימנע עוז לסולכסיס צחמיס וצסכר זאת אל
 חי מלקינו יקצן גדחי ישראל ה"כד ההותס לכצוד התו'
 לאסנה ה'אמת והסלום

ייקה יאושע קארו: יוסף רפאל עוויאל: נסיס חייס ברוך
 (מוחס ז"ד)

גם אנחנו סח"מ סו"ר עה"ק חברון חו"צ הקסרדיס הי'ו
 שומענו סמעס וחדסות מקרוצ צאו לא סערסס לצותינו
 ולא יאומן כי יסופר (אמת אמרו) על שמועות רעים
 יחצח מוריד דמעות לקול המולה אשר ילך לצ האדם
 רע פתס וגס יוכל להפוך אח מנהגי ישראל הכסריס ורלו
 לעקור נעווע שנו אח לסוכס ומנהגס דרך סגכרי' ודורשיס
 צרכיס צלשון סלסס וכאשר מפורס יולא לעיל סכל לאחוי
 מנהג הכומריס ולאמת אמרו היוס אומר לו עשה כך וכו'
 עד שמורידו לצאר שחת וכגון דא שוחה עמוקס אשר מומס
 ילאו תולדות ותולדותימן כיולא צסס המקפחת עד
 שחתצטל ח"ו חלילה כל החורס כלס וצהיות דצר זה
 נוגע אל דדת חוזה עלינו לעמוד צכל כחינו בעזרת
 שנו יה' לצטל כל המנהגיס החדסיס כאלו וכיולא צהס
 צבח תורתינו הקדושה שחתעלס וצבח לצותינו הקדוסיס
 אצרהס ילחק ויעקצ ע'ס וחוצה מוטלת על כל איש מי'סר
 לשמוע צלימודיס ולקייס אח כל האמור לעעלס והסווע

לנו ישכון בטח ושאכן מפחד רעה וזכות תורתנו הקדושה
 שהתעלה יגן עליהם ועל כל אשר להם ונקצי' וסי' זס
 שלום הצעיר אליהו סלימאן מנ"י יצ"ו : (חותם ז"ד)
 יעקוב גיגילו : בשה קמחי : הצעיר יוסף ויטל ס"ט :
גם אנחנו סח"ע ח'ור פע"סק הברון תוז"צ לקול
 השמועה ותרגז בטרכו וני האמין כזאת כל השואע
 חללה חזיו , קול ענות חכמי שומע, קול ענות חלושה
 לחלוש ונוקדי ד"ת ה"ק , וימירו את כבודם כו', ותועבה
 עשו לחלל מקדש אלוקינו , וזילדי כבדים ישפיקו וישימו
 צבית ח' את חליל וסמקם , וימירו את כבודם של אצות
 ח'שונים צתצנית לור' ואת מנהגי ישראל יחליפו צמנהגי
 העמים וזוכים צמות צית תופת כמראיתם לעשות
 להם שם צגוים ' ע"כ חלפו ועזרו חק להיות כגוים
 קציבותיהם וצעמקי שפה ידברו אל העם הזה לקיים עם
 שנאמר וזכיהם חלי מדבר חקדודית כו' ואיכס מכינים
 לדבר יהודית וכדומה ונרעה לרעם יולאים כו' וכמוצוא
 סכל צאר סטיצ זדברי הקפד הזה אשר ע"כ צכדי שלא
 יכסלו צסם צכ"ח מאח"צי גם אנחנו קוראים להם אנורו
 למנהיגים צשעינו אם שומעים (כס"כל) מוטצ ואם לאו
 וכו' ואמרו לחיניו שצגולה אם שומעים מוטצ ואם
 לאו (ח"ו) יעלו להר יצבו מוצח וינגנו צכיכור ויכפרו
 כולה' ויאמרו חין להם חלק צאלקי ישראל והשומע לנו ישכון
 בטח ויזכה לראיה צנועם ה' על עמו את כדמיו יקצץ
 ויעלה מושיעם צהר ליון צריצ ע"ו ושלום (חותם ז"ד)
 גאום שמעון מנשה בלא"א מ'הו בשה ולל"הה
 גאום חיים יעקב בלא"א מוה' מאיר זל'
 גאום שאול בלא"א מוה' יעקב סרדכי זללה"א

הנה ראה, ראינו דברי רבותינו שבגולה אשר קנאו
 קנאה גדולה קנאת ה' לצלות ותורתנו הקדושה
 אשר צע"וה צאו פרילים ומיללו צפרהקי' ושלע נפש
 לסנות מנסגי ישראל ובגדים בגדרו לנו הצותינו וכיון
 שפרלו הגדר פגעו בגופי החורה לו לנו וכעצות עגלה
 חסאה וגב-ער'ראינו דברי רבותי'שצגו'שמענו והרבו צערינו
 לשמע אוזן לחצה נפשינו, כאשר כל ימי השך גליותינו
 עימות החורבן צע"וה כמה בזכות ושמדות עצרו עלינו
 וחלפי אלפים רובי רצאות אין שיעור ומקשר אשר כהרנו
 על קידוש השם אל נקמות ל' ונקתי דמס לא נקהי
 ואיחא צכהצי האר"י זיע"א אשר כל אלו שנסכגו על
 קידוש ה' הן סוה הנשמות אשר עצדו ע"ז צצית הראשון
 שאין להם תקנה אלא בגלגול וליהרג על ק"ה ואמר כי
 צימים כבר עצרו ונהקנו הנשמות האלו, וצאמת צאונו
 הזמן גם אם גמלא מיעוטא דמיעוטא מישראל שלא יכלו
 לעמוד צנקיון לא היו עונש כ"כ על ישראל הערבים זה
 צזה כי אנוסים הוה, ועתה אשר מכנו השי"ת צרוצ
 רחמי וחקדיו ונתן צלב כל המלכים והערים יר"ה אשר
 צ"י תחת ממשלתם ונתנו חופש ומירות לשנוור דתם
 ותורתם צאין ונשנית ואין וכלים דצר, ועתה צע"וה אשר
 קמו תרבות אנשים חטאים וצדון לצם וצשאל נפש
 פורקים עול ומוקרות שמו כל מוגמתם להקוות עלנוס עס
 צימוקי הגוים עד שצאו לגדר כופרים ויומרים ואחרי
 שאלחנו עומדים היום צעלות השחר חלפים לחור היום
 ישעותינו וגאולתינו קרובה לצא צעוה"י והנה קמו אנשים
 חטאים לקפות עוד על חרון אף ה' כי ישובן וואחריו
 ויקף עוד להכיחו ושחתם לכל העם הזס ח"ו נקרע לצצינו

ודווע חדמע עיבינו מחין הפוגות מאי יהי' צקופינו צכ"ז
לקול השמועס סרעה הזה לא הרהצנו צנפשינו להרעים
ולצוא צכתוצים כי ידענו כי לא כועיל כלום אחרי סכצר
כשקעו צשערי העומאס וכל צחיה לא יסוצון כתיצ ואין
לכו אללא לצקס רחמים עליהם דליהדרו צחיוצחא כאשר
שמעתי מפי מחותני סרצ הגאון הלדיק פקש"ח מו"ס
עמרס ז"וק"ל שאמר צסס רצו הגאון ר' מרדכי צנעט
ז"וק"ל על מה דאמרו צנמרא צרכות ד' יו"ד ע"א הנהו
צריוכי דהוו צצצצות' דר"מ והוו קא מלערי לי' טיבא
הוי קא צעי ר"מ רחמי עלויהו דלימיתו אמרה לי' צרוריא
דיצוחהו מאי דעהך משום דכתיצ יהמו חטאים מי כתיצ
חוטאים חטאים בתיצ וגו' כיון דיחמו חטאים ורשעים
עוד אינס אללא צעי רחמי עלויהו דליהדרו צהשוצה עכ"ל
וקסה כמה קושיות צמאמר הזה כדחי' צונפרסים ואמר
הגאון הנז' כי אלנו הצריוכים היו מינים' ולולי זאת לא
סי' מחפלל עליהם ר"מ שימותו וצרוריא דציתהו צחכמה
אמרס לי' למה יחפלל שימותו יחפלל ליהדרו צחיוצחא
והפירס מן המיכות מיד מיית ויכויח שימותו וגם יהי
צהשוצה וז"ש הכחוצ יחמו חטאים היינו שיעשו תשוצה
ועמילא רשעים עוד אינס כי ימותו ודפח"ח וגם זאת
חשבנו לתנהומתינו מה דאיתא צכתצי סאר"י זע"א צכמה
מקומות כי אחרי שכל עיקר פניא אלה"ר הוא הערצות
הכוצ וסרע והתיקון הוא הצירור הטוצ מהרע סייען
לדיקים גמורים ורשעים גמורים ועד שיהי ציפול גמור
יצוא משיח לדקינו והדצרים עחיקים, אולם עתה כי
ראינו חפץ ורחון רצוהינו וגאונינו עערה ראשינו סצגולה
אמר גם אנחנו יושגי ארץ ת"ו נצוה לקיים דצריהס
וחשצנו טוצ כוונתס הוא להלייל דלות העס הכשרים סבל

יחסו ח"ו במלודחס ולזאת אמרו הננו הננו זאלו
 בקלרה בענין לשכות מנהג הנה צו"ד קי' רי"ד ק"צ
 שוקק כי קבלות רנים חלה עליהם ועל זכעם ואסילו
 בדבר שלא קיבלו עליהם בני העיר אלל שנוהגים כן
 מעלמם לעשות גדר וקיג לחורה וכו' וחייבים לעשות
 כחקנתן ע"כ ואס"י במנהג גרוע פסק הרל"ש שם דאסור
 לשכות אפי' הביאם שם ועיר אחת וצקי' רכ"ח סכ"ח פ'
 הקבמה שהול לגדר וקיג או לדבר מלוח אין יכולים
 להסיר וכן הוא צוהרי"ק שורש קמ"ד ומהרשד"ם יו"ד
 קי' נ' וגם הפרי"ם או"ח קי' תל"ו יודה צזה כמזכיר
 למעיין ואפי' מנהג שנהגו בעלמם שלא בחקנת חכמים
 לגדר ולהקדש צאות להם אסור לעזור עליהם בגופי
 חורה כמ"ש הרשב"א ז"ל צק' חולדות אלס קי' רס"ח
 ואמרינן נמי ציצמות ד' ק"צ ע"א חס יבוא אליה ויאמר
 אין סול"ין צקדל אין שומעין לו שכבר נהגו וסייכו למנהג
 מצטל הלכה ואם המנהג מצטל ד"ח אפי' אין למנהג שורש
 מה"ת כלל הוה מנהג קיים צד"כ מהרי"ק שורש ע'
 והרל"מ ח"א קי' מ"ה עי"ש ועי' צשו"ת אמרי חס או"ח
 קי' ז' בענין שרלו לשכות הצומה צציהכ"כ וצקי' יו"ד
 בענין שלא לעשות חופה תחת אור הרקיע וכל דצרי
 שם אומי חס קדושים ועהורים ועי' צכודע ציהודה
 מהדו"ת או"ח קי' י"ח בענין שינוי ציהכ"כ וכונה פעמים
 אין שיפור מוזכר צפוקקים על מצטל מנהג בעלמא פורץ
 גדר ישכנו כחש , זה אמרו בענין קחם מנהגים הנהגים
 צישראל לצד , ובענין מנהגים להשחות עם כימוקי הגוים
 הלא זה א' מחרי"ג מלות חוה"ק וצחוקותיהם לא תלכו
 ומכאו הרמז"ם צפי"א מ"ה עכו"ם וס"ע קי' קע"ח וכ'
 וז"ל ומעיקר המלוח שיסיה מוצלל מהם צמלצושים וצצאח

"מעשים וזכו' וקס' ע"ז די"א ע"א ד"ה ואי חקת כ' וז"ל
 חבל ודאי אי לא הוה כתובה בחורה לא היה לנו להחנות
 אף ההנהגות של שטות עכ"ל הרי אפי' במונהג דליכא
 עעמא דדקך ע"ז כלל חלא מנהג חבל ושטות חייבים
 ישראל לפרוש מהם והוא חלאו וזחוקתיהם לא חלכו
 וכן נראה להדיא מלשון הרמז"ס צ"א א' וס' ע"ז שכ' ולא
 מדמין להם לא במלבוש ולא בשער וכו' חלא יהיה
 הישראל מודל מהם במלבושים ובשאר מעשיו וכו' הרי
 דכ"ל וחכי שינוי המלבושים אפי' במונהג חבל ושטות
 כיון דקממא קאמר כל מלבוש המיוחד להם וכ"ל אותם
 עם מגדלי בלורית שהוא חוק ע"ז כדאי' בגמ' וכן משמע
 מדברי הרי"ף סוף פרק בן סורר ומורה ודברי הרמ"ש
 והכ"י למעיין דק"ל כהתו' וערקחא דמקאמי אמרו
 בקסדהרין יהרג ואל יעבור והוא אינו חלא מנהג כפרש"י
 שם ובמק' זרכות רב חלא בר אהבה קרע מלבוש ככרי
 ומכ"ש כ"ד כי כל מנהגם צדתי חפלתם הוא ודאי הכל
 לחא דע"ז וגרע מערקחא דמקאמי ויהרג ואל יעבור
 והגרעו עד כה ורבות מחשבות בלב איש להארכו עוד
 והנה הציאו לי הס' לב עברי אשר חיצר הרב וכו' וכו'
 כש"ח מו"ה עקיבא יוקף הי"ו ורמיתי אשר האריך
 וסרח"ז צדכר הזה וכל הס' הכל קוצב הולך על ענין הכו'
 והפליא לעשות לא הכיח פניה חוית וכל דגרו מיוקדים
 על אדני פז נכוחים וישיגים למולאי דעת אשרי לו ,
 ולזאת שמנו קבלי למילין , בהחילנו לליר עליון , יזרכו
 מליון , ותהינה עינינו כוס שאין צדין אפיון אכי"ר
 ובאע"פ וז"ו מנהג חב , ק"ץ הגאולה לפ"ק פעיס"ק
 צפת ת"ו צ"א ,
 כאס ה"ק יקראל פעליה , ה"ק רפאל צהר"מ ז"ל ל דו"ח"ז

בניה"ק לפת ח"ו, ה"ק ילחק צמחר"א ז"ל רב ונצוטשעטש
 ה"ק משה צמחר"ש ז"ל מרדכי דומ"ץ הק' יוסף ארי צן
 שלמה הכהן דומ"ץ, ה"ק חנוך זנדיל צמחר"כ ז"ל,
 (מקום החתום ז"ד).

שבה הוכחה מגולס מצ"ד חלדק של ק"ק ספרדים הי"ו
 אשר צע"הק צפת היאור ה"ו הי"ו,

לכו חזו מפעלות חלקים חסיפת זקנים רבנים וגאונים
 מהם אשר חלקם צחיים אשר שומעו ונדעם והורחם
 ומכרות חליהם כמו הגאון רע"ק איג' זל"קל והגאון נר
 חתנו הרב המחבר קשר חת"ס קופר הם ודומיהם שצעים
 קנהדרין צין חסיים וצין קדושים אשר בארץ הנה אשר
 לצשו קנאה קנאה ה', תעשה זאת להעמיד דה הורחמו
 הקדושה ומנהגי קדמוניו וגדלו גדר משמרת למשמרת
 לצלחי הקריב אפילו צרמיזה למנהגי האומות אשר שרשם
 מתחקה ללכת בצרכי אצוהם ולא תהיה עדת ישראל
 נחזתה בצדק ושייכות ותערוכות עם מנהגי גויי הארץ
 דכפיק מינה חורבה גדול' להרוס כל יקודי דתינו הקדושה
 ח"ו לאט לאט כי זה הוא דרך הילך המקית והמדיה היום
 אומר לו עשה כך ועחר אומר לו עשה כך ומה צדק ומחר
 וכו' עד שנואל מעצירו ע"כ דברי החורה והגס כי צודאי
 ידענו נחמנה כי שארית ישראל לא יעשו עולה ולא צמחר
 וצונעל חדשו מנהגים וחוקים אשר לא עושים נק כי ילך
 קנווך הוא המפתה אותם לאמר למה יהיה גרועים משאר
 האומות שעושים כבוד לכוהנים ועיחדים להם מלצושים
 ולסוכות חדשים וצניכס שונים ומשיאון משואות צצית
 תפילתם צרם העיני צצר לו עינו יחזו שהילך לא דיצר
 חיליו נכונה ושוצרו צלידו ותשובתו הרמחה גדולה תשובה
 ולא ראי זה כראי זה ורב המרחק צנינו וצניהם ואינהו

צדיקהו אוחזין מעשה אצותיהן צדיהם ואכן צדיקן מלוה עלינו ללכת צדרכי אצותינו ואצות אצותינו הקדושים אשר קטנם עצה וספרין פתיחו כמה שגודית וגזרות קצרו ומקרו עלאם על קידוש ה' שם ולא קרו מדרכי אצותינו וממנהגי קדמונינו אפי' צדכר שאין לו איקור מוקיף משום אל תטוש תורת אמת, וצנדה זו נשתחמה אומותינו הטמורה שלא שינה את לשונם וכו' ק"ו הדברים צינים האלה ובזמן הזם שהמלכים האדירים מלכי חסד הנה ומפלס ורלוסם שכל אומה ולשון יהיו שומריה דתם ולא ולא ישנו את תפקידם צרוך שצחר בהם ובמשנתם וכל המורש מהם כפורש מן המיים ושומע לנו ישכון צעט ושאלן ובלל שדי יתלוקן צרצ עז ושלוס

הצעיר משח שוראקי ס"ט הלעיר מדרכי מאמאן ק"ט
 חצעיר משה הכהן גהר בעל כסא דברכתה (חותם)
 את ה' האמרת סיום להיות לך לאלוהים וללכת צדרכי ולשמור את כל מצוותיו כהיום הזה, ואת האמריך סיום להיות לו לעם קבולה ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהילה ולשם ולתפארת ולהיותך עם קדוש לה' אלוהיך כאשר דיבר, הקטן יהיה לאלף והלעיר לגוי עלום וכו' וע"ז אחי וריעי חיזקו ואמלו לצני חיל החלוט יאמר גיבור אחי מי לה' אלי ויאקפו אליו כל צני לוי והיא חללם לישראל ולהפך לא חללם כלל אחי"ר הציעו וראו מה איניע לירבעם ו' נצטו שכל חכמי דורו לפניו כעשצי השדה והלכו אחריו כוז ישראל והשחית והתעיב צנים מהם אחרי ע"ז והוא וחס כחצרו ויהודה וישראל נשאלו חיים וקיימים לעד ואמרו קס ואלך יאודה אחז וצקס לעקור החור' ואמונה ואחז לנתות צ"כ ומדרכות והוא ג"כ לא הללים ואמר ישעים הנביא ע"ה הכה אנוכי

זמילדים אשר נתן לה' לאותו ולמופיהם צישראח והחזיק
 הוא והלמידיו החו' והאמונה והאלהות והוא הלליח עד
 שיהיו ישראל היום ככוכבי השמים וכחול אשר על שפת
 הים ה' עליהם יחיו וילליחו בכל מכל כל חכי"ר ואמריהם
 קמו כל העבו"ם העומדים עלינו לכוהגו בכל שנה ושנה
 והקצ"ה תלינו מידם כדרז"ל גדול הרועה המליח לאנו
 צן ע' זאבים ונע' אונות לא כשאר היום כ"א מעגו מזער
 כי נהצטלו זה עם זה וישראל גוי אחד צבל הארץ ולא
 יחצטל לעד לעולם כדרז"ל ושנתי את זרעך כעפר הארץ
 ונה עפר הארץ נכלה את הכל והוא קיים כן ישראל חכי"ר
 וע"ז חיזקו ואמרו אל תיראו ואל תערכו אפילו אם ח"ו
 ישארו ח' מעיר וצ' ממשפחה הקצ"ה מחדש עולמו זהם
 כמו נח וצניו וכ"א יאמר חכי וצני מהם כי ה' אלוהיך
 צקצך אל גדול וכרח ומנקה ה' אלוהינו אמתו ולך כל
 ראה אגרת המוצ"ם כשצבו היולחים צימיו שצח להם
 המשוח וכו' וצודאי יתקיים כצוהת לביאל שאמר יתצרו
 ויתלצו וכו' והלדיקו רבים והרשיעו רשעים דוקא
 והמשגילים יצנו ודי צזה דצרים קטני אר"ש לקיים ולאשר
 דצרי גאוני קדנאין הכ"ל לאוהב האמת והשלום נאום
 המוחס לצוד קצה"ו ולסגדיל ולהאדיר כצוד תורה הק'
 שצכתו וצבע"ם ומנהג אצוהיו שכל המשנה ידו על התחתו'
 וכל המחזיק חו' הק' ומנהג אצותיו הק' והישרים עליו
 לאמר צרוך אשר יקיס אח כל דצרי החורה הזאת וכל
 הצרכות והצנעמות והגאולות והישועות והסללות יחולו
 על ראשו ועל ראש זרעו וקרוציו ואוהציו ויש להם חלק
 בצלוה"י וצכל ישראל הלדיקים והחסידיים ה' עליהם יחיו
 ויהיה להם חלק צירישלים וצצנין צית המקדש שיצנת
 צצ"א צצנ עז ושלום ע"ה אהרן משה פירורא ק"ע ,

צעה"ו ס' אפר ילחק ותולדות אהרן ומשה וס' דבר ה'
 מירושלים הצעתיך מה ק"ק בית אל יע"א בעדת המכווני'
 פניהם אל הקודש פנימה ,

גם אני הבא לתהום למטה זרואתי את כל הבז"ל
 בעשה צרכי קרעים על לא עוזה השמועה לחין זה דרך
 תורתנו הקדושה וישראל קדושים זולתי לא יעזבו ישראל
 את צרכי תורתנו הקדושה ומנהגי ישראל הקדים כ"ע
 זלה"ה וככל ד"ס הכז"ל אני הלעי' ישון בעל המחצ' שמו
 ששן ה'ו מק"ק חקדים בית אל יכב"ץ, (מקום החותם),
ראה ראינו מ"ש חו"ר ע"ק ירו"שתו עליונים למעלה
 ונצהלה נפשו מזלות זרבת בני עמנו זחו"ל
 צנו צמה לעלמס ויחערצו בגוים וילמדו עעשיהם ללכת
 זחוקות הגוים זשמוס וזלזוסם וזלזוסם של"ס קעינא
 ומאזות ילאו תולדות להוסיף כהנה וכהנה לקפות עוד
 חרון אף על ישראל שעתידיה תורה שתשתכח זאומרם
 איכה יעזרו הגוים האלה את אלהיהם ואעשה כן גם אני
 וסרלו גדכן של הראשונים כמלאכים וענו-צעושרם שיפה
 עשו וסיח לרעה ומארת צעור זשרם שורש פורח רוש
 לגדע קרן תורתנו הקדושה ולהעמיד דבל העומאס חוי
 לעינים שכך רואות חוי לאזים שכך שומעות הכזאת
 יעשה זישראל'ע"כ אנשי לזז שמעו לי ולא חסירו מאחרי ה'
 ומתנהג אבותינו וכתיב ולא חסיר מן הדבר אשר יגידו לך
 חמי' על ימין שהוא שאל זקניך ויאמרו לך ולא תלכו
 זחוקות הגוים אף שלכנד עיכך מנהג יפה הוא גם בזו
 לא זפר ה' מאשר הוא מחוקתיהם והתחזקו לשמור
 זלעשות את כל צרכי התורה למען יעז לכס ולזכיכס
 לעולם והוא יחזקך יעשה למען שמו לזלתי החל וכדמי
 ישראל יקצו ותלחה הארץ דעם את ה' לעוצרו שכם אתה

וראו גוים לדרך כה דברי החו"מ עה"ק יפו ת"ו ס' זאה
 חוקת ההוצה כאן שנה וישישו וישמחו וסכל אמת ויליצ
 ונכון וקיים ע"ה שלמה הזן ע"י דוד תכהן יהודה הלוי
 (מקום הזותס)

עב"ד פצ"ד בקילר ויתר תקפו וגבורתו הלל כהוב על
 הספר מהד"ק על הצאר חסדו במחוקק במשפוחתם
 מש"ס ופוסקים ומדע חכמים כחוקה לזה לנו
סיים הדבר אר"ט תמה אני אם יש צדור
 הזה שמקבל תוכחה אם אל"ל עול קיסם מצין עיניך אל
 עול קודם מעיניך (ערוכין ע"ז) פרש"י זיע"א שכולם
 חוטאין ע"ס ותמה אל"כ לא הכחת צן לא"א ח"ו ועוד
 למה נקטו צז"ל עול קיסם וצערך כתיב שם גרסא
 עול קיסם מצין שניך ול"צ הכוונה דב"ל דיש צ' מיני
 חוטאים אל לתאוהו ילכו מושל צו ויודע שחטא והצ' שבוט'
 מדקך אמת מנבליא מקום לטהר הסרץ לומר על הטיח
 עהור ככ' צס' אל"י מערים הייחס עם ה' שגם צשעת
 מרידה אמרו שהיא לש"ש וזה הכלל אין אדם רוא' נגעי
 עלמו והדבר דומה כנוו כל לכלוך שצפנים אל"א שיראה
 ב"א אמלעות המראה (ששיעגעל צלעז) או שיאמר לו
 חצרו כחצר יראה צו כן ארז"ל אם פגע צך מכול זה
 משכיהו לצהמ"ד כי משם יראה צפסרי מוקר או מחכם
 הדורש ישמע לקח תוכחה סיים מרז"ל ונגד זה יראה
 תמונתו ויחד ויפכה משם המדרה ויבך לפני ה' ויבצק
 צצורית תשובה שלימה ויחץ גניו והנה הוא שצ כחואר
 צני מלך וכפס"י על קרא אל תלאוני כי אני שמחמורת
 כי אין זה מעלס רק צני אמי נחרו צי וצקל אני אוכל
 להחלצן להיות כירעות שלמה ועד"ז אמר מרן חת"ס
 זיע"א כאשר שמע כי רעשו עליו על תוכחתו זה אמר

שכיון על פלוני וזה על פלוני אמר אני לא כוונתי על
 שום נזרה כ"א מי שחושב שכונתי עליו עליו כוונתי, כי אני
 רק מראה צמראות הלוצאות דרז"ל ואם לא נמלא צו איך
 יוכל להיות שכונתי עליו כוונתי כי אני רק מרא' צמראות
 הלוצאות דרז"ל ואם לא נמלא צו איך יוכל להיו' שכונתי
 עליו עכ"ל ועד"ג הוכח לחכם ויאהבך כי אם גם ימלא צו
 לכלוך פניו אחרי כי יודע שקן אחתיי דרז"ל וכמו שא"א
 פיה' צמראת כחם צללמו אם אינו צפגיו כן צע"כ יודע
 שזה הכחם אשר רואה שם הוא על עזר פניו, ומה גם
 וכי לא יש תקנה אם ראיית ת"ח פעצב עזרה יום אל
 תהרהר אחריו כי ודאי עשה השוכה וה"ז שצ צאור פני
 מלך חיים, והבך יפה יותר ען מוכיחך אחרי כי מוס צעלם
 אין צך ע"כ אמר אם פגע צך מכוול זה ר"ל שבעלמך שגע
 זה המכוול המשחיר תואר ללם דמות תצניחך משכיהו
 לצמ"ד שם חראה ללעך ומשם תפנת לרחוץ מלואחך
 ולחדש הדך זיוך ועד"ג אמרו לא תשכח לאחייך צלצבך אם
 גם חטא הוכח קחם ומגיה יציע חוכיה כי ימלא עלמו
 ולא תשא עליו חטא שחשצו צו עוד עון כ"א צלדק חשפוע
 כי שצ ורמא לו ופנים חדשות צא ושגיאות מי יצין אך לכל
 כזה יש הרופה למי שמכיר עונו ומש"כ ההולך עיקש
 כמו רמז צשלם"ק אל חוכה לך ר"ה למדן לדיק כשהוא
 גדול וקדוש צעיביו וכל אשר עשה כן ראוי' ולמלוה יחשצ
 לו וע"ד שאהז"ל עכן לש"ש שתכווין לקיים מ"ע ואכלת שלל
 אויביך וכו' א"כ מה תקנה לו מועל צחרם מתעסק ועושה
 גם מלוה, ואיך יזכירו שלא יעשה מלוה שלא להיפק
 אחת צעיביו מצמל מלוה ועד"ג כרמז על דור המצול וכל
 ילך מחשבות לצם רק רע כל היום תו' (אכץ ורקין
 מייגעוין) שהמליאו להם דרך למעט הרע כאשר הגת

אמרו ללחוז הרע צמיעטא וזה דרך הכון לסתח שאין
 תקנה צמנו כי ע"ד משל היום ילחוז הרע צמיעט לע"ז
 שלא יצאו לבית ע"ז (קאהר) ולמחר כסו וזה וילחוז הרע
 צמיעט שלא יצאו לארג"על ולמחר גם וזה ויעשו חזרה
 עם מחללי ש"ק כדי שלא יצאו ליוחר רע היום אומר
 עשה כך וכו' ועל כל דבר פסע יאמר כי הוא זה מודה
 במקלה א"כ הכל כמיסור לטהר שרץ מן החורה ועושה
 גם מלוח מזכי רצים כעכין לקיים ואכלת וגו' ע"כ כאלו
 לא מלא הקצ"ת הקנה כ"א אמה וגו' וכעה אמה מקפרי
 וגו' וע"כ על דור כזה אר"ע חמה אני אם לדור הזה
 יקבלו חוכמה אם לריך לומר טול קיסים מצין עיניך כי
 על החוטא לתאות שהו' צלב כעכין תאות לצו שייך חוכמה
 משא"כ לאלו לא צלב כ"א צעין פגעם ששגם צרואה א"כ
 איך יקבל חוכמה אם יאמר טול קיסים יאמר להיסד
 טול קורה כן הוא החייב ועי שאינו עושה כן הוא עתיד
 ליתן את הדין והרי דועה למוי שלצוש כלי הצטה בגוון
 ירוק ה"ז רואה על לצן ירוק מה יעילו כל הטענות אחרי
 כי עיניו ראו זר ועד"ז הצין דרז"ל שם (צ"צ ע"ז) אמרו
 דור ששופט את שופטיו אור טול קיסים א"ל טול קורה
 אני הרואה ואתה אינו רואה וכי משאל א"כ איפה
 מה פצעו אחרי כי מחדמה צדעהו שכן הוא דרך הכון
 ומה גם כי עלא לו מן החורם לטהר שרלו או ימלאו
 רעים להריע רצים לרעה והוא אין צידו להכריע א"כ
 איך תעלא צו אשמה אך שים כה דצרי חכמים איך
 העלימו חסוצהם צלדס מניה וניה בזה שאמרו צלשונם
 טול קיסים והענין דוד המלך זי"ע"א אומר דרך טקס הסר
 ממני ואורחך חכמי דרך אמונה צמחתי משפטיך שויתי
 והוא אין לך אדם שאין לו ספקות צדרכי עצודה מחשצ

לט"ס כן או לעשות כן, ואם נמלא בחורה הכרע ח"כ
 אין קפ"כ"א מי שאינו מצטל דעתו נגד דעת החורה
 ה"ז אין אך דצ"ר שאין נמלא הכרע יש פנים לכאן ולכאן
 כהצ רמז"ן ז"ל צרמו והצ"ר הקשה מכם אז הקרצון חלי
 שחלקק עלמך מכל פניות העה"ז ולקרצ רק לרלון עליון
 צ"ה אז ושמעתי, והוא כמו צ"ע (ח"מ סי' ל"ז) כל
 דיין שיש לו הנאה רחוקה נפלאה פסול לדון, כן אם
 נלד אחד אחת רואה הנאה לבוץ יותר עלד זה לזה אז
 לא תשפוט צצ"ר כ"א שמוע עלה מחכם שאין לו נגיעה
 כזו כלל ואז האמה יורה דרכו לריך לקבל חע"ג שיאמר
 לו היפך דעתו וכמו ד"מ לדיק הראשון צריצו וצבל זה
 כשעומדי' הם כרשעים וכשקצלו הדין הם כלדיקים והו'
 אם גם מקודם אמר אחי זכאי אחרי שהדיין שאינו נוגע
 אמר אחת חייב וקיבל ה"ז לדיק כי בגיאות מי יצין אך
 אם לא קיבל ה"ז רשע גמור חע"ג שחישב צעענות שהוא
 לדיק וזה שאמר דוד דרך עקר הסר ממני ומהיכן
 החרופה להכלל מדרך עקר הראשון ותורחך חנכי לעשות
 בחורה אורייתא וקצ"ה חד הוא, וצ"ר שא"א לי לפשוט
 מן התורה אז דרך אמונה צחרתי משפטיך שויתי הייתי
 לוקח לי המקלול כמו משפטי ה' אחת ששם כל הנוגע
 פסול לדון ולריך לקבל שם באמונה שהוא היפך מן שכלו
 מן זה השופט צכל אשר ירו צו כן צכל דרכי תורה חע"ג
 ששכלי אמר היפך דרך אמונה צחרתי אמונה חכמים
 צחרתי לקבל כאשר אמרו על חייב זכאי ושלל לקור ימין
 ושנאל מה גם אחרי כי אחי הצע"ד הנוגע צלד רחוק
 וזה החכם אינו נוגע כלל כי אם הוא נוגע אסור לקבל
 ממנו הוראה צענין זה וה"ז צכלל עע"ז כגמ' (פ"ק
 דקנה דרין) ואחרי כי זה דיין קו"ח צ"ד אינו נוגע לא לו

ולא ע"י צנו או חתנו או קרובו אם אין להם שום נגיעה
 כ"ש ואם יש לכם ולרחשיכם נגיעה רחוקה עכ"ס ע"י
 אהבת שמים או פרכסה וכבוד לו או לקרובו וזה הגרם
 לך פסקוח כאלו דמוזם עול קיסים הנועכז הראות וזה
 הקיסים מצין עיניך עול הקיסים מצין שניך הצטר עודנו
 צין שניך פניוח עוה"ז אשר גורם קיסם מצין עיניך
 עול קיסום זה ואח"כ גם אהה צעין יפה הראה להצחין
 צין חכלת ללצן וע"כ אין צך האשמה על כי עיניך ראו
 זרות אחרי כי כלי הצטת אהבת רעים וקרובים וכיולא
 מצין עיניך (ואיני אוור שאהה עיור צעל מוס כ"א הקר
 הקיסים הקר מורך מוטה ואו הטבת לראות) אך אחרי
 שחדע כי כאלו כלי עינים צך איך יולא לצך לשפוע
 שפוע או לקמוך על שופטים האלו אשר להם נגיעות
 כאלו והחור' פקלם לך אם גם כגובה ארזים גבהם קראה
 אוחם אשיר' צהיכל (שם) אם לא ישימו ידם למו פה
 לוור פסילנא לך לדינא (כחוצות ק"ה) ועעתה (שופטי'
 י"ז) כי יפלא מורך דצר למשפע דצרי ריבות צטערך וגו'
 וקונח ועליח אל הוקוס אשר יצחר ה' אלקיך גו' ועשית
 על פי הדצר אשר יגידו לך מן הוקוס ההוא אשר יצחר
 ה' על פי ההורה אשר ירוך לא חסור וגו' והאיש אשר
 יעשה צדון וגו' וצערת הרע מיטר' וכל העם ישמעו ויראו
עו"ד מצין דצרי חכמים כדרכונות דור ששופט את
 שופטיו א"א שיקבלו תוכח' אם יאוור עול קיסים
 יאמרו עול קורם הענין כי דרך האצת דרך החור' הוא
 שלא לשפוע על השופט כן אמרו חכס הלומד וכל
 אדם אפילו ווקטן שצקטנים למה כי עדותיך שיהם לי
 הלא רק אשים לצו אל עדותיך ווקור חורכה ומאי כ"נ
 על הודצר אשרי לדור שהגדולים שוועים לקטנים :

אם אמת הדבר כהורה אז אקבלו אפילו מקטן שבקטנים
 ואם הוא היפך מדרכי התורה אז אין משיגיחין אפילו
 צדקה קול ואי אמרה יושבע בן כון לא חלייתין ליה
 (חולין קכ"ד) כן דרך חורתינו אך אם האמת כעדרת צדוק
 שופט את "שופטיו אז לא יקבלו כי יוכלאו די "קורט" (ר"ח
 "קנאה" ושכחה "ראשית" ההכשרה) אשר יעשה נסך
 וצדיל להפך דברי אלקים חיים אם גם הדברים
 טובים ונכוחים אך קנאה קו"ח שכחה הקלקל שורה
 לדחות בקש, וענין זה כשנוע צושל מלך שלח למלחמתו
 שכי שרי חיל הא' הלליח בצר ועשה חיל, והשכי לא יכול
 עמוד כי החגצרו עליו עד כי נס וצרה לו, ויהי צדך
 צמלון דרש דרש על חצירו ואורו לו כי הלליח למכזיר
 וירע לו צלצבו כפלים מופלהו למה ע"י קנא' איש מרעהו
 אשר חצרו עוד יתכזר צקלונו ויוחר כוח לו אם שומע
 היה גם גם חצרו כמוחו נס מן האויצ וחהי לו חלי נחמה
 אם גם לו גם לא יסיה, אך זה הדבר רק צאלו השכים
 אשר על משמרתם יעמודו רק בעד כבוד ומנוון, אך בן
 המלך אם הוא הלך לקראת אויב ולא יכול עמוד וצרה
 על נפשו אז יכוח כל הצזיונות שלו וידאג על אציו המלך
 על מושלתו שלא יפול, והיה אם צדך צא לו הוצטר
 כי א' מן השכים עשה חיל לגרש את האויצ מלד אחר הרי
 זה לו כמצטר וחמי רוחו כי יצא הישועה מכל מקום רק
 שכבוד אציו המלך לא יגרע לו. כן הדבר הזה מי שעוצד
 לה' צצחיתה עזר אז רואה חצרו או אם מוכדהו עמד ועשה
 חיל להליל כבוד מלכותו י"ח ירע לו צלצבו למה לא עשיתי
 חני, אך לדיקים צחינה צנים ישמעו ויראו וישמח לצט
 כי אהה שאלתם שואלים זה לזה איה וקום כצודו וענג
 ברוך בבוד ה' ממקומו •

שו"ת מהר"ם שיק חלק אורח חיים

תשובה ע'

יתענג על רצו שלוש מעטה ועד עולם תלמידי הרב המופלג ומופלג
בתורה וביראה המרון והשנון כש"ת מוה' וואלף סופר ז"ל
אבדק"ק סגרוט יפ"א :

מכתבו קבלתי ושמתתי בו וכתורתו . ושאלתו . והנה ע"ד אשר נשאלתי
ממנו ע"ד פסקי הדינים אשר מפסו מחדש מאת הרב הדיק
המופלג מוה' הלל ל"ש ז"ל ואין ביכולתכם לאשרם ולקיימם שלא לדרוש
בלשון אשכנזי שאליכם אין שומע בעיני אחר . ועוד כמה דברים
כאלו . הנה הפסקי דינים לא ראיתי אבל כבר נשאלתי מאת הרב הג"ל
על רוב או אפשר על כולם . ומקלתם הסכמתי עליהם עפ"י דין
תוה"ק . ומקלתם לא הסכמתי עליהם כאשר חנני ה' ית"ש . והנה
בידון הג"ל אמת כוון הדבר לכל מי אשר יבחן קורות ומעמד דורינו
פיז בפין . יראה שמעת שנתו ישראל מדרך אבותינו וחשקו בדיעות
נכריות וחכמות חילוניות ובילדי נכרים יספיקו . ולשונו לאומים יהגו
נתמעט התורה מ'ישראל ונשתכחה מהרבה נערי בחורי בני ישראל .
והמלות והיראת שמים פרהה מלכס . והרבה פרעות בישראל .
אפיקורסס ופושעי ישראל . ועבריינים וילאו מהם מה שילאו . וכלם
לא התחילו ברשעות ההם אלא בלשונו לאומים וחכמת נכרים להם .
הם גרמו את כל הרעה הזאת . הם הם שחנקו ונטלו חיי החור' והמלות :
ואם אמרו חכז"ל סנהדרין דף מ"ה סודר שחנקו בו ואכן שהרגו בו
אסור בהנאה ולריך קבורה . ראוי שנקבל על עצמינו ופל בניע
אחרינו שכל הג"ל שהרגו וחנקו התורה והמלות והיראת שמים שהם
חינו ואורך ימינו לאסור ולקבור אותם ולא יהא להם שארית בישראל .
אמנם לא זו בלבד מה שכבר הרסו הרי הנסיון מעיד שכל יום ויום
חללים רבים הפילו . שהרוב מהחושקים והדבקים בדיעות נכריות אין
בהם יראת שמים . והרא"ש כ' להחכם ר' ישראל מעינטולא על לימוד

הפילוסופיא בריך רחמנא ד' ש'זכנ מינה . כי בא האות והמופת להסיר לב לומדיה מיראת שמים וכבר האריך הרא"ש בתשוב' כלל כ"ה . לרך הוא מרחקת האדם מתורה ויסודותיה . ואם אנו מזהירים שלא לילך במקום סכנת הגוף על גשר רעוע וקיר נטוי שמזכירין פונותיו של אדם כ"ש שבכלל ושמרתם את נפשותיכם הוא שלא ללמוד דברים המרחקים האדם מן התורה ויסודותיה . ומיראת שמים ומתי' נשפן ונשמתו . ואל תביא ראי' שאנו רואין אנשים שלמדו ידיעות וחכמות אלו וכש'ארו באמונתם . המיעוט לא תכזב את הרוב . בוודאי ה' בהם י"ש הרבה . ואמונה גדולה . ושמירה רבה מן הדברים המושכים לרעה . ולא כל מוחא סביל דא . ומה אם ההולך בדרך הישר והפשוט תקן אל תאמין בעלמך וכו' וכ"ש להביא עצמו לידי נסיון ומקום סכנות הנפש . ועוד בה שלישיית שאפילו ה"י אדם מוחזק בעלמו ולא ה"י לו מקום השש בעלמו . מכל מקום לריך לחוש שממנו יראו וכן יעשו גם לאחרים אשר אין כדום להתגבר על יראתם . ולרובא דעלמא סכנה . וכ"ש לעפירי האלן בחורי חמד שעדיין אין התורה ויראת שמים נעופה בלכם בחזקה . ועדיין אין שכלם שלם . ולהם הוא וודאי סכנה גדולה . ואיכ פיי מפשיו הוא גורם רעה לאחרים וכל שהגברו מוטא על ידו . כרי הוא אחד מהכ"ד דברים המסכנין את התשובה . ומאד על אלה הסעמים ראוי לו שעזר על עצמינו להרחיק מכל הפערים הירל בכל מה דאפשר . כמאמר החכם אל תקרב אל פתח ביתה וכו' בדברים שהם רק פתחי ביתה וכמו שדרשו חז"ל :

אבל אי קורא דברי חז"ל כי סוף פרק חזקת הבתים דף ס' פ"ב מיום שארבו ביהמ"ק דין הוא שעזר על עצמינו שלא לאכול בשר וכו' אלא שאין נחרץ על הציבור אלא איכ רוב הציבור יטלין לפמוד וכו' ושוב אמרו דין הוא שעזר על עצמינו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמלא זרע של אברהם אבינו בליס מאליו . אלא כנה להס' לישראל וכו' ולשון זרעו של אברהם אבינו בליס הוא תמוה . וביאר מנן הנאון בעל חת"ם ז"ל פסי' מדרש ס' שמות כשגזר פרעה אותו גזירה פמד פמרוס וגירש אשתו פמדו כל ה'דיקים וגרשו את נשותיהם אמרה לו מרים גזרתך קשה משל פרעה שפרעה גזר רק על הזכרים וכו' ואמר מרז ז"ל דהנה הקב"ה כרת ברית עם אבותינו לקיים זרעם לאחרים

ולמת להם נחלת ארץ ישראל . והנה אם ישראל יזרו על פלמן שלא להוליד בנים ודור הולך . ואין דור אחר בא . ויש לחוש שחיו יכלה זרעו של א"י והיא השי"ת מוכרה להושיע ישראל ולהשיב בנים לגבולם . אלא שכל זה אם כל הקהל יעשו כן אבל אם רק הגדירים והכשרים יעשו כן . והרשעים ישאלו להם נשים איכ שוב אין הקב"ה מוכרה שהריגם הרשעים זרע אברהם . ואם כן רק זרע הגדירים יכלו ויתמו . וזרע הרשעים ישארו ויפמדו . ואז יהי הרע בכפלים . זה טונת הנמרח דין הוא שגזור על פלמנו שלא כשא וכר ואיכ זרעו של א"י כלים . זה א"י . והיא הקב"ה מוכרה להושיע לנו אלא הנה וכר משום דכופשים והקלים לא ישמענו לנו וישאר זרע ישראל מהם זה ה"י טונת פמרים כשגיר"ח את אשתו כדי שכלם ירשו . וכרל וממילא יהי גאולה לישראל . אמנם רק הגדירים גרשו . ושאר דלות הטם קיימו נשותיהם לזה אמרה גורתך קשה משל פרעה . כיון שרק הגדירים גרשו נשותיהם . ויוכלה חיו זרע לדיקים : ורשעים יתרבו . ולכך לפקה ואמרה גורתך קשה משל פרעה ודפחיה :

ואף בניין דין יש לחוש לזה שהגדירים יקבלו הגזירות והתקנות ככתוב . והביטורים והרשעים ישארו על פמדם במפשיהם . והרשעים יתחלמו ולשונם תגבר בלחץ אלל השרים וכשאר פותיים פרעדיינמן וכן בליסונעפין שלהם שרבו להסת ולהדיח . ואין איש מהגדירים שיהא יכול לפמוד פרס להוכיח על טשפס וחטאתם ברבים אלל השרים . כי טחם עליהם המדבר . וטודחי אם אכשר דר"ח . הקב"ה ברוב רחמיו מפמיד גואלים כמו שפשה לנו ולאכזחינו בכל פת לרה ולוקה . אבל פחה שנפריה כבר הרבה יותר מדחי ממלא בני ישראל הפוסקים על שחי הספיסים . וכבר פשחה ברעה הגדולה החשוקה הורה לדיעת הנכרות : ובלדי נכרים יסיקו ילד בני ישראל במקומות רבים . ואם ירחיקום מפל גבול ישראל . ינדלו מקבל הגולה . ונהי שכל האמתלאות האלו אין בהם כדחי להתיר לאדם ללמוד דברים הריל להכרים פלמנו לסכן את נפשו . וחיך קודמן קיימיל ומי יודע אם ילל אמרים . תולי יפלה מרס בידו . לו חיו ילכד וילכד לגמרי : ולכך טודחי אין להתיר ללמוד דברים שיש בהם חשש מכמה קלקולים הריל אחי"י אם יהי טונתו רלוי . מכל מקום אם נפלא אדם לדיק שהכרים פלמו לזה דקים לי נפשי שלא יכשל . אפילו פבר

והבנים פלגו פלגו לסכנה ולא בשלום • ומחוקק לנו כי שהיה ח"ה וירא
 ה' מרבים ודורש בלשון לאומים וכל כוונתו להרחיב גבול הקדושה
 ולהמשיך קלי הדעת לתורת ה' ויראתו • ולנחום מלאמת ה' עד
 הרשעים לסתום פי דוברי שקר ופתק פל תוהיק • ורעמו ומארו לזכות
 הרבים • וכל המזכה את הרבים אין חסא בא על ידו : לחוש חיו
 שיחטאו אחרים על דו • אם מפעיו בלמת ואמונה וכוונתו רע"י לא
 מלאתי מקום לאסור לו במקום שאין רוצין לשמוע כי אם בליא • ואם
 לא ידווש בליא : יקבלו אחר אים הגון וכו' : לא מלאתי ליסור לירא
 ה' לדרוש בליא • חה לשון השיטה מקובלת כביק סיג בשם המאירי
 והחכמים השלימים שכבר מלאו כרסם בשר ויין רליל התורה והתלמוד
 ויסודות מלכותיה אין לך קרוב למלכות יותר מהם ומותר להם ללמוד
 כדי להשיב עליהם ולחזק הדת במסמרים לא ימוט לעולם • פכיל •
 חה ה' דעתי בעיני דרשות בליא • אבל חכרי רבו עלי והסכימו שלא
 מדברי ולריך ומוכרח אני לקבל דבריהם בלימה וכיראה • וחלילה לסור
 מדבריהם : וגדולה מזו הביאו תוס' פ"ו דף ל"ו פ"א ד"ה אשר לא
 יתגאל וכו' בשם הירושלמי דל"ל שמואל לרב או אכול או אכתוב פלך
 זקן ממרא • וטרה פל"י ואכל פ"י ש • וגזירה ותקנה שתיקט לפשות
 סיג לתורה • החיוב הוא לאשרה ולקיימה מן התורה כדלית' ביר"ד
 פ"י רכ"ח ועיין רמב"ם פ"ב עממרים כל פרטי דינים אלו : וחלילה
 להרבות מחלוקת בישראל • ואמריקן כימות דף י"ד פ"ב אפסי שאלו
 חופרים ואלו מחירים היו מהכנין אלו את אלו לקיים מה שנאמר בלמת
 והשלום אהבו וד' ישלח את מלאכיו לקרב את הלככות במהרה ויבוא
 הגואל לזק ותחו בלין פירטו דברי רבו הדושי"ת :

הק' משה זיק מברפואות :

תשובה ע"א

שליט חוסט כיח תמח תרכ"ו לפ"ק :

בימי המצרים- ישמרהו אלן הפנרים . להרנר המוסלג בחורה
הארון כשי"ת מוה' מרדכי ליב קליין ר' בקיק מיקלאש ישי"א :
מכתבו משנ"ס הפנר קבלתי על נכון ושם נאמר לישראל אחי שלח
דעת מה לעשות . ואיך יעשה בדבר שפרנסתו תלוי בו ואשה
ופשרה בניס קארים תלויים ב" וניזורים פ"י שלומד בניהמ"ד שנקלהחו
אזה שיפורים ומה מסתפק ומתפרנס וכבר פשו בקבלתו חדשות
בניהכ"ג הבימה בקלה המזרח וקאהר ומשורריו ובגדה"ס כדרכס
ואפ"י שה"י רפ בפינו . אפי"ה עד כה לא מש מתוך אהלי ביהמ"ד
אף פפי שמוכת פ"י לכנוס לפסמים לביהכ"ג להחפלה החיר לפלמו
משום כדי חיו וחי ביתו ושלוס בית וגדול השלוס וכ"י שאס לא ילך
שם יחא הוא מוצר"ה להיות נפ ונד ויתבטל מתורה . ותי"ת כנגד
כלס . וגם שהוא אדם חלוש ושבור . ואיכא כל תשחית דגופי ומלד
ג' עפמים אלו התר לפלמו . ועתה שמש שכמה רנרים ודיינים הדפיסו
איסור גדול על ביהכ"ג וקאהר ושאיסורו חמור מאכילת חזיר . ויש
בו ספק אס איך הדין בזה יהרג ואל יעבור . ולדעתו אינו ביהרג וא"י
וגם אינו חמור כאכילת חזיר . לזאת נעשה נכון בדעתו ושאל את
פי פכ"ל בקלרה :

והנה דין ביהכ"ג וקאהר הכ"ל כבר כתבתי בקלרה ואריכות
במקו"א ותוכן הדברים וקושט דברי אמת כל המשנים
ממנהגי ישראל ומדמין ומשוין מפשיהן למעשה דתות שארי אה"פ
עוברין בכמה לארין שכ' הרמב"ם בפ"א מה' פ"ו ונירר ביותר ספר
מחולת המחני"ס . ושם חשש ד"ש בו משום יהרג ואל יעבור . וא"י כבר
כתבתי שגלה שאין בו משום יכרג וא"י . וגם ביארתי דהלואוין הס
על הפושץ ומתקבין ורולין בהן . אבל המחפלה שם לתומו הואיל ואין
לו ביהכ"ג אחר או משום סנה אחרת אינו עובר בלאוין הכ"ל ומכל
מקום אסור לו מן התורה להחפלה שם שאסור להיות נטפל לפוברי
פכירה ודרשיק בפ"ק דמכות דנטפל לפוברי פכירה כעוברי עכירה .
ואפילו אס אינו מתפלל שם אלא פומד או יושב שם בשעה שהס
מתפללין בקאה"ר דאפשר דככה"ג לא מקרי נטפל מ"מ הרי אמרו

כזמלא דף עין דרליית מלוה מלוה משום דכרוז עס הדרת מלך - וממילא נשמע היה רליית עזירה עזירה - ולינו דומה מועטין העושין העזירה למרובין - וסנרל וז סנרל דלורייתא הוא - וליך שס בשמה שאין מספלגין בקאהיר נראה דאין נו ליסור אלא שראוי וסוד להחמיר לרחוק מדבר שעבדו בו עזירה - וכעין דק"ל בלוי"ח סימן רמ"ד בבית שנינה בשבת בליסור - ובמקום אמר הארכתי ואין כאן מקומו :

ועבשיו נטח לענין שאלתו . הכה לשונו תמוה דמשמע מלשונו דהדבר תלוי בחומר הליסור אי חמיר כאכילת חזיר - ולאק תקן הוי זסיר במלוה קלה כנחמורא - וכתיב אורח חיים פ"ג תפלים . וכו' . ודרשו חכז"ל במ"ק דף י"ט ע"י"ש . אמנם כאן פשוט אפי' אין בהליכה רק ליסור דרבנן ליסור לפרנס עלמו וזאת ביתו בליסור דרבנן - אלא במקום שהתירו חכמים משום כדי חייו עיין בסנהדרין דף כ"ו בתוס' שם לענין תרישה בשביעית או משום פסידא כעין לינור שפלה בו קשקשים אבל במקום שלא התירו בפירוש אין מדמין עגירות חכז"ל כדלית' בסוסקי' . ורז"ל דכמה סרחו הראשונים והאחרונים בלוי"ח סי' של"ד להחיר להוליא מוקלה מפני לסיים ושודדים - ולמאן דמחיר הוא משום דאדם נהול על ממונו ויש לחוש שיבוא לידי ליסור דלורייתא - ותו הלכה פסוקא דליסור לכנות דליקה בשבת אפילו אם יפסד כל הונו - וינערך לנריות - אפי"נ דכינור הוי מלאכה שאפ"ל ולינו ליסור רק מדרבנן וכדליתא בס"י של"ד ועי"ש במג"א סי' של"ד סק"ל כתב ב' תירוטים בזה - ותו דלפי ס"ד וסגרת מעלתו הותרה ברעופה לפסוק במת"מ בשבת להחיות נפשו - וחם ל"י למר"י ולורע"א דאבא דלימא הכי - ודברים כאלו נשמעו מפרי"י הדור שמחסיס על פלמס בסגרות כאלו לחלל שבת במשא ומתן משום כדי חייהם - ומענה בפיהם וחי נהם כתיב - והכל סקיני אללם - אבל שקר נסכס - וכדי ברוך וקוף שנדברים כאלו יבטלו כמה ליסורי שבת ויו"ט וריבית ושאר דיני תורה - וכי ד' ה' תקנ"ג לפרנס בהיתר - ורמ"י - הוליא לנלנת המן ואמר הדור אחס ראו וכו' - וכ"ש בירדון שלנו דלית ב"י ליסור תורה כתי"ש - ולאק קי"ל בלוי"ח סי' תרכ"ו דלריך ליתן ולסור כל ממונו כדי שלא יעבור בלית דהיינו שיטור בקום ועשה דלוי"ח תלוי' כלאו

מסורש אלא אם לריך לעבור בקום ועשה כמבואר מלשון הראב"ד
המנכח בכ"י שם ש"י דאפי"ג דפ"ר כמת אפי"ה אינו לנמרי כמת אלא
לפני לעבור כשב ואי"ת אז אינו מחוייב לפזר כל ממנו - אבל ל"ת
אסור לו לעבור - והמסיין שם יראה דכשב ואי"ת תליא וכיון שלריך
ליתן כל ממוט שה"י לו מכבר אפי"ג שפי"ז יפ"י וילטרך לבריות - מכ"ש
דאסור להשחבר או להשכיר עלמו כדי להתפרנס בדבר האסור - דנממון
שה"י לו כבר מליט דקילי קסי וחששו עליו עסי - פיין ר"ש פרק מי
שהחשיך - וסברא שעלה על דעת מעלתו לומר דמשום שלא ילטרך
לבריות יהא מותר זה ה"י סברת יהונתן בן גרשון שהשכיר עלמו
לפסל מיכה - וכפיין שדרשו בכ"ב דף ק"י שעשה זאת כדי שלא ילטרך
לבריות דסבר דמשום זה מותר להשכיר עלמו לפי"ז . וכוודאי פי"ז
דהדין יהרג ואי"י לא שייך לומר דהוי סברת יהונתן בן גרשון להחיר
ופי"ב שהשכיר עלמו רק לשמש לחטוב פליס וכפיין שפרשי"י בחומש .
וכקדושין דף כ"י פי"ב דנמכר לפקר - וגם שם עשה שלא כדין כדלית'
בקדושין - או כפי"י רשכים שם בכ"ב דסבר כיון שאין כוונתו לעבודה
זרה ולא קיבלה עלי"י סבר דשרי דלית ב"י משום יהרג ואי"י פיין כשנת
דף פי"ב פי"ב בלא קיבל עלי"י ועובד מאהבה או מיראה - פי"י - ופי"י
כתוס' שם - ופי"ז מסיק דלא הוא הן לחטוב פליס - או אף דלא כיוון
לפי"ז ולא קיבלה עלי"י אפי"ה אסור לפרנס עלמו בו - ואפילו לריך פי"ז
לבריות ומזה ראיא להראב"ד הג"ל :

וצריך כל בר ישראל לנטוח ב"ה והבוטח ב"ה חסד יסובכנהו ורווח
והאלה יעמוד לו ממקום אחר ואפילו אם חלילה פי"ז יהא
מוטל ברעב הוא ואשתו וכיו הרי כבר הבאתי דמחוייבים אנו למסור
כל מאורינו על זה - וידעתי גם ידעתי שהדבר קשה והוא ניסיון
גדול וחכזיל אמרו אל תדן את חנךך עד שתגיע במקומו - ובכל יום
יום אנו מתפללין ואל תביאנו לדי ניסיון וכו' . מיהו עתה שהגיע
לידו יחזק ויאמן לבו ב"ה לעמוד בניסיון . וכמו שכמה פעמים עמדו
דורות שלפנינו בניסיון . וישלח על ה' יהבו והוא יכלכלנו - וכפרט
בזמן הזה שדומה למה שאמרו חכזיל במעשה דרעיק (בעירובין דף
כ"א) שה"י בכית האיסורין ולא ה"י לו מים ליטול ידיו לאחילה אמר

מוטב שאמות ולא אטור על דברי חברי ואפי' שהתוס' הקשו שם
 וכו' . ותירלו שמחמיר ע"פ ה' וקשה מהא דק"ל ב"ד ס"י ק"צ דאסור
 להחמיר ע"פ למסור נפשו . ולר"ך לומר דהשעה היתה לריכה לכך
 ולכך שרי . והאידנא ג"כ השעה לריכה לכך שמחדשין חדשות ומשתדלין
 להשכים תורה ומצוות מ"שאל ומהעביר התורה מבנייהם אחריהם דמי
 לשפת הגזירה אלא דהתם גזרו בחזק יד . ועתה במרמה וכרמי'
 מעבירין עם ה' וכריהם אחריהם . ומעלתו נ"י כתב דמ"ין עלי' כקארק
 חזורי . וכי גם לבניו אחרי ידמו כן ולזאת השעה לריכה לכך לפרסם
 התורה והמצוות בלתי מוזייסים כמו שקבלנו מאבותינו . ולהגחיל לבנינו
 אחרינו . ולזה לר"ך מסירת הגסס והמאוד כדכתיב בכל נפש ובכל
 מאדך . וה' ירחם :

כל הר"ל כתבתי לדינא על שאלתו . אבל גוף הדבר לא הכנתי . לפי
 מכתבו פריסתו ע"י לימוד שיפור ומה יש לו לילך להתפלל עם
 הקהל . וכי משום א"ן מעבירין על המצוות או משום דאסור לעבור
 עד דיבכרם הלוא כאלו מצוה לעבור . ואי משום שהקהל מקפידין כיון
 שאינו רואה לעשות כמעשהם אינם מצוים בו ליתן לו פריסה . תמהני
 וסלה היא בעירי א"ך אפשר שאנשים האלו יסתרו דברייהן כי מפנה
 בפייה אשר רוח הזמן מלמדת ומבטחת זכות וחירות לכל עמין בשוה
 וא"ן לאמונה אחת זכות יותר בזה מלאמונה אחרת . ודבר זה מרגל
 בסומייהו דהני ליכשי . ובה יתפארו וישאלו חירות לישראל וא"ך יעשו
 הם בעלמם היפוך זה . שלה ירלו לפרנס האיש את המעי' לו . יען
 דאינו סוכר ועושה כמוהם . ובפרט שהרי בל"ה הם יודעים שדעת
 והסכמת מעלתו אינו כדעתם והסכמתם . ומעלתו אינו רואה בקאה"ר .
 וכי מנקשין דווקא שיהי חוקף ולא יהא טובו ככרו . ולפינו חקף לא
 יבא כתיב . וגם לדעתי לא חסידו ישראל להתאכזר בזה לתת נקמתם
 בראש ירא ה' לומד תורה . לפי שאינו הא"ך בדרכיהם . שהם חופאים
 לה' . ואף שהם סוכרים שא"ן בחדשות ההם פון . כי השוחד יעור
 סקחים . אבל ודאי יודעין זאת בלאמונה כי גם העושה כמו שעשו
 אבותינו א"ן בו חסד אשר חטא . וא"ך הו"ל שבולס שיתאכזרו עליו .
 וכלא כ"י ישראל רחמיים המה לזאת ליניני מבין : וכודאי משום זה לא
 יסרו מליתן לו פריסתו כאשר עד הגה :

ויהי אך שיהי הכי אומר לו שיאזור כגבור חלצו ויודה ולא יכוש
 ויאמר נפלה ספי המשלמים לו תגמולו שהחדשות ההם
 ספיי מה שנתברר לו פחה. הם אסורים לנבי ישראל וחלילה לו לפגור
 אסור חמור או קל משום פרכתו. אסילו אם יטרך חלילה לילך כפ
 ונד. לא ימכור הדרך הישר כפריטי ולא יפגור אותו פניות עיד קונו.
 ולא יתפלל בביהכ"ז אלא הקאה"ר. ואסילו אם יטרך בראש השנה
 וביה"כ ליסע לכפר ולישובים הסמוכים או הרחוקים יאחז לדיק דרכו.
 זה יפרסם ולא יטש. אבל יבקש מאת העומדים בראש שלא יתלו זה
 בזה. כמה שהוא ראוי ומזה ללמוד שיצור בנית המדרש כמקדמת
 דגא. ולא יפגור עליו הדין. לנקום בו נקם ויהי מוכן ומזומן שאם
 לא ירצו ליתן לו את פרכתו ע"י לימוד אפי"ה יעמוד בניסיון הוא
 וביתו אסילו אם יחסר לחמם. ודי לא יפגור את הנוטחים עליו באמת.
 ושלומי אמוני ישראל חזקו ואמנו ביה לקיים מוסדות דור דור לסרסם
 התורה והאמונה האמתיות וללחום בעדה ולהנחילה לבנינו אחרינו.
 כאשר קבלנו מאבותינו וה' יגמור בעדו ובעד כל העומדים בסרף
 דברי החותם בכרכה הדורש שלומו:

סיק משה שיק מברעזאזוע :

שו"ת דברי מלביאל חלק ה' סימן י"ח

למכור. ועוד נראה דבכה"ג אף אחד יכול לעכב ולא אזלינן בתר רובא רק כשהם מחולקים אם טובת הרבים דורש זה או לא. אבל כשידוע שאין נכון לעשות כן. וראי שהמיעוט יכול לעכב. ובארתי זה בחיבורי ח"א סי' ל"ה. ובנ"ד הרי הוא קלוקל גדול למכור קצת מביהכ"נ וכמ"ש. ואף שהתועלת להרבים הוא במה שיחזרו ויתקנוהו. א"כ אין זה רק הערמה בעלמא וההערמה מוכחת לכל ממה שמתירים להם למכור. ועוד כיון שהעשירים אינם חפצים שיתקנו ביהכ"נ באופן כזה. הרי לא יסכימו על המכירה. וגם בעתים הללו ראוי למנוע מלעשות כזה. כי זה הוי כחוכא ואיטלולא. ודי לנו במכירת חמץ וכבר כתבו כמה אחרונים שהעיקר סומכים על הביטול. ובגוף הדבר נראה דכיון שאפשר לתקן בהוצאה מועטת. לא יוכלו הבינונים לכוף את העשירים להוציא הוצאה מרובה. ובכה"ג צריך הסכמת רוב מנין ורוב בנין כמ"ש בחיבורי שם באורך. ולזאת נראה שהדין עם החפצים לבנות עז"נ לצד צפון. וגם דכיון שבעזרת אנשים א"צ שום תיקון. נראה דוראי אסור לסתור כותלי ביהכ"נ בשביל עז"נ. ואף להאחרונים הסבורים שמתור לסתור ביהכ"נ בשביל עשיית עז"נ. היינו היכא שא"א להרחיב העז"נ רק אם יסתרו כותל ביהכ"נ. אבל בנ"ד שאפשר לעשות עז"נ באופן אחר וראי דאסור. ועוד דבנ"ד שהעשירים אין חפצים בזה. יש לחוש הרבה לפשיעויות. ומ"ש קצת אחרונים שאם שכרו מקום לביהכ"נ על העת שיעסקו בבנין ל"ח לפשיעה. לענ"נ דגרע טפי שיש לחוש שיסמכו על הביהכ"נ השכורה ולא יבנו כלל את הביהכ"נ. וגם דהא קרושת המקום השכור אינו דומה לקדושת הביהכ"נ עצמה. וכידוע דמקום השכור אין בו קדושה רק לשעה. וכשלא יתפללו שם יוכלו להשכירו לכל דבר.

והנה באופן התיקון השני יש ג"כ לפקפק במה שיעשו חלונות בביהכ"נ לתוך העז"נ דהוי כסתירה. אך אם אין שם כעת חלונות י"ל דהוי

כבוד הרה"ג המפורסם וכו' מו"ה דוד דוב נ"ו הרב רק' סאמפאלנא.

ע"ד אשר העזרת נשים שבביהכ"נ שבעירו קטן מהכיל את הנשים הבאות להתפלל וגם כי הכותלים נמוכים. וחפצים אנשי העיר להגדילה ולהגביה הכותלים. ואופן התיקון אומרים הבינונים שיוסיפו על הביהכ"נ מצפון ומזרח וממילא תגדל גם העזרת נשים וההוצאה תעלה לערך ששת אלפים ר"כ. והעשירים אומרים שלא יסתרו מביהכ"נ מאומה. רק לצד צפון יבנו עז"נ על פני כל אורך הביהכ"נ ויפתחו חלונות לתוך ביהכ"נ כדי שישמעו קול הש"צ ויראו ג"כ מה שיצטרכו ובאופן זה לא יצטרכו רק ערך ג' אלפים ר"כ. וזה יתנו ברצון. ובאופן הראשון יצטרכו לבטל הפרוזדור של הביהכ"נ הנקרא פאלעש שהוא כעת בצפון. ויעשו מקום הכניסה לצד מערב. וכן היה לפני י"ב שנים. ורק אח"כ הכניסו את הפרוזדור לתוך הביהכ"נ. והפרוזדור עשו בצד צפון. והאריך כת"ר בדברי חכמה. ומטרדתי כעת אשיבנו בקוצר. וגם כי בענינים אלו כבר נדבר בהרבה אחרונים ואין לי פנאי לעיין בהם.

הנה לעשות פרוזדור מן מקצת הביהכ"נ אין נכון לענ"ד דזה הוי הורדה גמורה. וקצת אחרונים כתבו בכה"ג שימכרו המקום ע"י זט"ה במעמד אנשי העיר. ואח"כ יחזרו ויקנהו. ולענ"ד אין זה שייך בנ"ד דהכא ההערמה נגלית לעין כל ורמי למתנת בית חורון בנדרים (דף מ"ח). דהמכירה הזאת תהי פחיתות להביהכ"נ ששמונה אמות באמצע ביהכ"נ יהא שייך לאחז. וכמעט יתבטל כל הביהכ"נ ע"ז. וגם נראה שאין רשות לזט"ה למכור באופן כזה. דאף דקיי"ל שיכולים למכור אף למשתי שיכרא. אין הכוונה שיעשו בהם אף דבר שאינו צריך כלל. ורק הכוונה דכיון שהסכימו שצריך למכור. ממילא יכולים להשתמש בדמים במה שירצו. אבל על גוף המכירה צריכים לשקול בדעתם אם צריך

גבוהים מקומת איש כדי שלא יבאו המתפללים בצד צפון לירי מכשול הסתכלות בנשים. ויצא שכר בואם להתפלל בציבור בהפסד עבירה חמורה זו. ובעו"ה בכמה בתי כנסיות נכשלים בזה. ואם א"א לעשות החלונות גבוהים מקומת איש. אזי חלילה לבנות באופן זה וחלילה לירא ד' לקחת חלק בזה. וע' סוכה (דף נ"ג) שהשתדלו לעשות תיקונים בזה להרחיק תערובות אנשים ונשים בביהמ"ק. ואף שגם כשיגביהו החלונות יוכלו לעמוד על ספסל ולהסתכל. לא חיישינן לזה כי יבוש בפני רבים לעשות כן. והרי גם כשהנשים למעלה יוכלו האנשים להסתכל. ובכ"ז לא חשו חז"ל לזה בסוכה שם. וכן המנהג בכל תפוצות ישראל. והיינו משום שזה יעשה רק רשע גמור להסתכל בכוונה ובפרט בביהמ"ק. וגם כי יהא נתפס כגנב כי הכל ירגישו בו. אבל כשיהי' החלון ככותל במקום שהוא עומד שם יבוא לירי הסתכלות ואיש לא ירגיש בו.

תיקון קצת שתכנס האורה לביהמ"ק מהחלונות שיעשו בעז"נ לחוץ וכמ"ש בשו"ת ברכת רצה סי' ק"ג ואם יש חלונות יעשו החלונות הללו לתוך הע"ג. אכן אף אם יעשו חלונות מחדש ויש שם אורה בלא"ה. נלע"ד להעיקר כדעת האחרונים שהתירו בכה"ג דהא אינו דרך נתיצה רק דרך בנין. ועוד דכיון שאם לא יעשו כן יצטרכו לסתור כל כותלי מזרח וצפון להרחיב הביהמ"ק. א"כ הלא טוב יותר לסתור מקום החלונות. ויגוף הדבר אינו מבין מדוע כתב שבאופן השני לא יצטרכו לעשות הפרוודור בביהמ"ק למערב. דהא על כל פני הצפון יעשו עז"נ. ונראה אשר האבנים וסיד וכדומה שיוציאו ממקום החלונות צריכים גניזה דהא יש בהם קדושה. ואף שיש לרדן בזה. מ"מ העיקר הוא כמש"ל. ויגנוזם בבית החיים בעומק קצת קרוב לקבר של ירא שמים או ביסודי כותלי הביהמ"ק. ועוד יש להעיר בזה אשר החלונות לעז"נ יעשו

תשובת כ"ק מרן הגה"ק מסאטמאר

וזה יותר ממאה ושלושים שנה, בשנת תקע"ט, התחילו הפורצים במדינת אשכנז לעשות שינוים בבית הכנסת כמו בעמידת הבימה וכדומה, והיה זה בימי הגאונים האדירים הרעק"א והחתם סופר זלה"ה ושאר גדולי ארץ עמודי העולם, וכולם צווחו ככרוכיא בחומר האיסור כי נורא הוא לעשות איזה שינוים בבית הכנסת ממה שהיה מקדמת דנא, ותשובה אחת מענינים אלו נדפסה בשו"ת חתם סופר חלק ששי סימן פ"ו והאר"י בפרטי איזה ענינים של מנהגי בית הכנסת שכולם ממקור קדוש יהלכו ואין להם היתר וסיים שאף אם אמור יאמר שאם לא נתיר להם איכא למיחוש להמרת דת ר"ל לא חשו חכמינו ז"ל לזה אלא חששו שישארו באמונת ישראל ויבנו במה לעצמם ואתי לאמשוכי ישראל בתרייהו כצדוק וביתוס בימי חכמי המשנה וענן ושאול בימי הגאונים ואין אחריותן עלינו. והראה מקום לברכות ס"ג יע"י"ש. ובמקום אחר הבאתי עוד ראיות לדבריו ושוב יצא לאור שני

חיבורים מאחד מגדולי תלמידי החתם סופר זלה"ה ספר "מחולת המחנים" וספר "הר תבור" והאר"ך מאד בבירור הענין של תוקף האיסור לעשות איזה שינוים בבית הכנסת מהמנהג שנתפשט בישראל מימים קדמונים אף בדבר שאין לו טעם. ובהר תבור סימן א' מביא כי מאות מכתבים באו מכל גדולי ישראל מכל ארץ הקדושה וכל מדינות רוס' וליטא ומדינת פולין ואונגארין שאסרו זאת בלתי הפוגות.

והנה גם המתפרצים אז לעשות שינוים בבית הכנסת לא עלה אז על דעתם לעשות שינוי כזה שתהיה המחיצה באופן שיוכל להיות הסתכלות מהאנשים על הנשים, שזה ודאי אסור מדינא דכגמרא בלי ספק, ולא העיוז פניהם כל כך, אמנם כחמשים שנה אח"כ בשנת תרכ"ו, הגיעה הפירצה עד ככה שהפורצים התחילו לעשות מחיצות כאלו, ולזה בהפסק דין שנדפס בשנת תרכ"ו שחתום עליו יותר משבעים גאונים וצדיקים, ובספר לב העברי ח"ש ועוד בכמה ספרים שנתפשטו אז העתיקו פסק דין זה אות באות, וכתבו שם ט' סעיפים ממנהגי בית הכנסת. ובסעיף ה' כתבו: אסור לעשות מחיצה המבדלת בין עזרת נשים ואנשים, רק באופן אשר לא יוכלו להסתכל אנשים בנשים, רק יעשו כנהוג מימי קדם. וכן אם כבר נעשה לא יכנסו בה. וסיימו לבסוף וז"ל: ואלו בתי כנסיות אשר כתבנו שאסור ליכנס בתוכם, אין חילוק בין שאר ימים לשבת וראש השנה ויום הכפורים, ואף אם צריך להתפלל על ידי זה ביחיד ביחידות. והאריכו עוד אח"כ לבאר שזה חמור יותר מכל איסורין שבתורה. יעיי"ש בנועם דבריהם, ואח"כ חתמו על זה גם רבותינו הקדושים מצאנו ומזידיטשוב צוקללה"ה. ולמען חיבת הקודש אעתיק לשונם, וז"ל מרן הקדוש בעל דברי חיים זלה"ה מצאנו: כל הדברים הנ"ל אסורים המה על פי השו"ע והפוסקים ואסור לשנות שום מנהג ישראל בבנין בית הכנסת או באיזה נימוס ומנהג המקובל מאבותינו ומדורות הראשונים, והמשנה ידו על התחתונה. וחתם שמו הקדוש. וכן כתב אח"כ מרן הקדוש מהרי"א זלה"ה מזידיטשוב, וז"ל: הנני באתי כיהודא ועוד לקרא ליתן תוקף לתורה הקדושה דת ישראל שיקוים ואסור לשנות ולנסות מדרך התורה הנמסר לנו ממעמד הר סיני וממנהג אבותינו התנאים

והאמוראים הקדושים כמבואר לעיל בחתימות הרכנים וכל השומע ינעם. וחתם שמו הקדוש. הנה מפורש בדבריהם שכל זה אסור על פי השו"ע והפוסקים ואין זה איסור חדש ומאן ספין בדור הזה לחלוק על האריות האלה. ואף אם יתקצבו כל דורינו זה אין בכחינו להכריע אף צפורן אחת מהם, ואמרו חכמינו ז"ל אם הראשונים כמלאכים וכו' אנו כחמורים, אבל אנחנו אין אנו אפילו כצפרני החמורים לגבי הראשונים כמלאכים, אך אלו היינו עומדים על המשמר שלא לשנות עכ"פ מדרכיהם וממנהגיהם הקודמים לא היינו מגיעים לירידה נוראה כזאת אף בעיקבא דמשיחא.

טהרת יום טוב חלק ו'

הוראת הנצי"ב מוואלוזין

מכת"י בנו הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל

לזכרון מה שהזהירני וצוה עלי מר אבא הגאון זצללה"ה הכ"מ, קודם פטירתו, על דבר שמסר נפשו על ענין ישיבה דוואלוזין, שלא להכניס לתוכה שום לימוד מלמודי חול, ולסיבה זו נסגרה הישיבה, ומזה נחלה מחליו, אשר לא עמד ממנה, וצוה לי באזהרה שלא להסכים בשום אופן וללא שום הוראת היתר שבעולם, ואמר שהקב"ה רמז כל זה בתורה שאמר "להבדיל בין הקודש ובין החול", היינו שכל עניני חול המתערבים בקודש לא די שאין עניני לימודי חול מקבלים קדושה, אלא אף זו שעניני לימודי קודש מתקלקלים מהם, ע"כ לא ירע לך, בני, מה שענין זה גרם לי לצאת מן העולם ולהסגיר הישיבה, כי כדאי הוא הענין הגדול הזה, למסור נפשי עליו.

כדברים האלה דבר אלי ביום ג' כ"ו מנחם אב שנת תרנ"ב ווארשא".

ביום ג' לחודש תשרי תרע"ג נתבקש רבינו לישיבה של מעלה, ומפני המקטרגים אושר כתב ידו ע"י הבד"צ, ובו הם מדגישים שכתב יד הרב הוא:

נתברר לנו הבד"צ הח"מ כת"י הגאון הצדיק ר' חיים בערלין ז"ל,
שזהו כת"י ממש, ואשרנוהו וקיימנוהו כדחזי.

וע"ד האמו"צ בעה"ח ז' טבת שנת העת"ר הבד"צ עה"ק ירושלים ת"ו:

נאום משה נחום וואלענשטין

נאום צבי פסח פראנק

נאום חייט מענדיל בהרא"ש ז"ל

תקנות שנעשו ונתקבלו באסיפת ראשי ומנהלי הישיבות על פי דעת מרן
החפץ חיים ובהסכמת כל הרמז"ם ומנהלי הישיבות בהאסיפה שהיתה
בראדין בימי כ"ח-כ"ט תשרי שנת תרצ"א לפ"ק

- א) להתחזק ביתר שאת בשקידת התורה ולימוד המוסר ויר"א.
- ב) להזהר בעניני הדיבור שלא יהיה אצלם הפקר. והעצה לזה היא על ידי לימוד ההלכות השייכות לזה כמו ספר חפץ חיים ושמירת הלשון.
- ג) ביותר צריך לשים לב להזהר מהדברים הגורמים לחילול השם.
- ד) לסדר בכל ישיבה וישיבה חבורות, ולכל חבורה יהיה מזכיר לפקח ולהשגיח על כל בני חבורה שלו ע"ד שקידתם בתורה והנהגתם ביר"א.
- ה) שלא להניח את בני הישיבה ללימוד לימודי חול זולת לימוד תורה"ק ויראת שמו יתברך כדאיתא בתנא דכי אליהו (פרק כ"ג) שכרתו אבותינו ברית במצרים שלא ללמוד לשון מצרים מפני דרכי עכו"ם שבהן (ר"ל בספרות שלהם). וכמו כן בימינו מעורב בספרותם דעות זרות וספורי עגבים.
- ו) שלא לחניח בשום אופן לקרוא בספרי מינות או ליצנות וניכול פה. וכה"ג אסור לקרות בעתונים אשר נמצא בהם דברי תועבה הנ"ל.
- ז) כל מי שעוסק בקריאת ספרי מינים אסור להשהותו בישיבה.

ב"ה

שמועה שמענו שיצאו אנשים לפרוץ גדרן של גאוני קדמאי צדיקי יסודי העולם ואמרו להכניס למודי חול בישיבות הקדושות.

כידוע מטרתן של הישיבות היא לגדל גדולי תורה אשר יראת ד' היא אוצרם, מעוטרים במידות טובות ובהנהגה ישרה וללא שום תערובת למודי חול ח"ו.

והנה אך למותר לבאר חומר הדבר כאשר ידוע ומפורסם למדי דעת גדולי הדור בארץ ובחו"ל מקדמת דנא אשר הזהירו בדברים חוצבים להכות אש לא להכניס זמורת זר בכרם הישיבות הקדושות ולא להלכד ברשת ההשכלה האוכלת מנפש ועד בשר. אך כאשר בזמן האחרון ישנם כאלה אשר נפתו לעצת היצר הרע להכניס למודי בית ספר תיכון בישיבות.

על כן באנו באזהרה גדולה להרים מכשול מעם ה' ולהודיע כי דבר זה טומן בחובו סכנת חורבן והרס לשארית פליטת תורתנו בארץ הקודש וחלילה חלילה לפתוח פתח ולהכניס בישיבות לימודים תיכוניים.

ואליכם אחינו בני ישראל זרע קודש אברהם יצחק ויעקב, שדברי תורתנו הקדושה חביבים עליכם – נקרא בקול גדול:

**אל תפרצו פרץ בחומת החנוך הקודש של בניכם ואל תשנו את הגבולות
שגבלו לנו הראשונים כמלאכים,**

**מסרו את בניכם לישיבות הממשיכות בעבותות אהבה את מסורת הישיבות
בישראל בלא כחל ובלא שרק, אל תעדיפו את הברק של חיי שעה על פני אור
עולם של חיי עולם.**

ושומע לנו ישכון בטח ויזכה לראות מהרה בהרמת קרן תרתנו הקדושה בביאת
גואל צדק בב"א.

וע"ז באנו עה"ח חודש טבת הא שתא תשכ"א לפ"ק בעירנו הקדושה ירושלים
ת"ו:

**דוב בעריש וויידענפעלד יחזקאל אברמסקי אליעזר יהודא
פינקל יחזקאל סרני יעקב ישראל קניבסקי**

